

Rapport om solvens og finansiel situation 2017

PenSam Holding A/S | 12 62 95 32 | Hjemsted Farum

Godkendt d. 09.05.2018

INDHOLDSFORTEGNELSE

Sammendrag	4
Virksomhed og resultater	5
Virksomhed.....	5
Forsikringsresultater	5
Investeringsresultater	8
Resultater af andre aktiviteter	9
Andre oplysninger.....	10
Ledelsessystem	11
Generelle oplysninger om ledelsessystemet.....	11
Egnetheds- og hæderlighedskrav	13
Risikostyringssystem, herunder vurderingen af egen risiko og solvens	14
Internt kontrolsystem	16
Intern auditfunktion	18
Aktuarfunktion.....	19
Outsourcing	19
Andre oplysninger.....	19
Risikoprofil	21
Forsikringsrisici.....	21
Markeds- og kreditrisici.....	22
Likviditetsrisici.....	22
Operationelle risici	22
Andre væsentlige risici	23
Koncernoplysninger	23
Værdiansættelse til solvensformål	24
Aktiver	24
Forsikringsmæssige hensættelser	25
Andre forpligtelser	27
Alternative værdiansættelsesmetoder	27
Andre oplysninger.....	27
Kapitalforvaltning	28
Kapitalgrundlag.....	28
Solvenskapitalkrav og minimumskapitalkrav.....	28
Anvendelse af delmodulet for løbetidsbaserede aktierisici til beregningen af solvenskapitalkravet.....	29
Forskelle mellem standardformlen og en intern model	29
Manglende overholdelse af minimumskapitalkravet og manglende overholdelse af solvenskapitalkravet	29
Andre oplysninger.....	29

Bilag	30
Bilag 1 - Balance	30
Bilag 2 - Præmier, erstatningsudgifter og omkostninger efter branche.....	32
Bilag 3 - Præmier, erstatningsudgifter og omkostninger efter branche.....	33
Bilag 4 - Kapitalgrundlag	34
Bilag 5 - Afstemningsreserve	36
Bilag 6 - Solvenskapitalkrav – For koncerner, der anvender standardformlen	37
Bilag 7 - Selskaber, der indgår i koncernen	38

Sammendrag

PenSam Holding er en forsikringsholdingvirksomhed, som er øverste modervirksomhed i PenSam koncernen, hvor det væsentligste forretningsområde i koncernen er at levere arbejdsmarkedspensioner for FOA-faggrupperne. Pensionsaktiviteterne udøves primært af datterselskabet PenSam Liv, og herudover leverer PenSam Forsikring og PenSam Bank konkurrencedygtige produkter til arbejdsmarkedspensionsordningerne.

Resultatet i 2017 var præget af positive investeringsresultater og positive resultater vedrørende invaliditetsdækningerne i pensionsordningerne.

Bestyrelsen består af syv medlemmer. Af disse er fire generalforsamlingsvalgte medlemmer, hvoraf to medlemmer er nomineret af FOA, og ét medlem er nomineret af Pensionskassen PenSam. Derudover er tre medlemmer valgt af medarbejderne i PenSam-koncernen. Efter medarbejdervalget i 2017 tiltrådte Rasmus Lau Henningsen som medarbejdervalgt bestyrelsesmedlem i stedet for Robin Kahr.

Direktionen består af adm. direktør Torsten Fels. Benny Buchardt Andersen fratrådte direktionen den 18. august 2017. Efter medarbejdervalget i 2017 tiltrådte Rasmus Lau Henningsen som medarbejdervalgt bestyrelsesmedlem i stedet for Robin Kahr.

PenSam Holding har følgende nøglefunktioner: Risikostyringsfunktion, Compliancefunktion, Aktuarfunktion og Intern Auditfunktion. Der er aktuelt ikke fundet behov for etablering af yderligere nøglefunktioner.

Kapitalgrundlaget til dækning af selskabets solvenskapitalkrav udgør 2.955 mio. kr.

Selskabets solvenskapitalkrav er opgjort til 1.615 mio. kr. Der er således en stor overdækning.

Denne rapport giver en konsolideret oversigt over forholdene i selskabet og koncernen med oplysninger, der også findes i andre interne og eksterne dokumenter, herunder årsregnskab, politikker og retningslinjer vedrørende ledelse og risikostyring, selskabets egen risikovurdering samt kapitalplaner og solvensopgørelser.

Virksomhed og resultater

Virksomhed

PenSam Holding A/S (CVR-nr. 12 62 95 32) er en forsikringsholdingvirksomhed og er øverste modervirksomhed i koncernen. Selskabet er ejet af FOA og Pensionskassen PenSam. Der er ingen fysiske personer, der ejer aktier i selskabet.

Yderligere selskabsinformation kan ses på <https://www.pensam.dk/om-pensam/pensam-gruppen/selskaber/Sider/Selskaber.aspx>

Koncernstruktur:

Selskabet og koncernen er underlagt finansielt tilsyn af Finanstilsynet, CVR-nr. 10 59 81 84, Århusgade 110, 2100 København Ø.

Selskabets eksterne revisor er PricewaterhouseCoopers, Statsautoriseret Revisionspartnerselskab CVR-nr. 33 77 12 31, Strandvejen 44, 2900 Hellerup.

Forsikringsresultater

Årets resultat før skat og minoritetsinteresser er på 279,4 mio. kr. for koncernen mod et resultat før skat og minoritetsinteresser på 675,1 mio. kr. i 2016. Efter skat og minoritetsinteresser er årets resultat på -65,0 mio. kr. mod et resultat efter skat og minoritetsinteresser på 1,5 mio. kr. for 2016.

Resultatopgørelse

	Koncernen		Moderselskabet	
	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016
Skadesforsikring				
Bruttopræmier	280.597	264.135	-	-
Afgivne forsikringspræmier	-19.770	-16.636	-	-
Ændring i præmiehensættelsen	-4.023	7.426	-	-
Ændring i fortjenstmargen og risikomargen	6.434	-4.549	-	-
Ændring i genforsikringsandel af præmiehensættelser	71	156	-	-
<i>Præmieindtægter for egen regning, i alt</i>	263.309	250.532	-	-
Udbetalte erstatninger	-237.150	-212.707	-	-
Modtaget genforsikringsdækning	11.220	12.178	-	-
Ændring i erstatningshensættelser	-3.766	-3.665	-	-
Ændring i risikomargen	-82	15	-	-
Ændring i genforsikringsandel af erstatningshensættelser	-338	323	-	-
<i>Erstatningsudgifter for egen regning, i alt</i>	-230.116	-203.856	-	-
Erhvervelsesomkostninger	-10.793	-10.824	-	-
Administrationsomkostninger	-32.237	-35.984	-	-
Provisioner og genvinstandele fra genforsikringselskaber	3.066	2.819	-	-
<i>Forsikringsmæssige driftsomkostninger for egen regning, i alt</i>	-39.964	-43.989	-	-
Teknisk resultat af skadesforsikring	-6.771	2.687	-	-
Bruttopræmier	5.542.226	5.514.763	-	-
Afgivne forsikringspræmier	-1.338	-1.412	-	-
<i>Præmier for egen regning, i alt</i>	5.540.888	5.513.351	-	-
<i>Overført investeringsafkast for egen regning</i>	6.432.676	6.869.638	-	-
Pensionsafkastskat	-988.299	-1.024.511	-	-
Udbetalte ydelser	-2.272.497	-2.339.693	-	-
<i>Forsikringsydelse for egen regning, i alt</i>	-2.272.497	-2.339.693	-	-
Ændring i livsforsikringshensættelser	-7.891.497	-6.562.003	-	-
<i>Ændring i livsforsikringshensættelser for egen regning, i alt</i>	-7.891.497	-6.562.003	-	-
Ændring i fortjenstmargen	-174.314	-1.720.506	-	-
Ændring i overskudskapital	-301.791	-336.788	-	-
Erhvervelsesomkostninger	-217	-240	-	-
Administrationsindtægter	-	-	9.919	12.332
Administrationsomkostninger	-238.548	-258.033	-16.387	-19.076
<i>Forsikringsmæssige driftsomkostninger for egen regning, i alt</i>	-238.765	-258.273	-6.468	-6.744
Teknisk resultat af livsforsikring	106.401	141.215	-6.468	-6.744

	Koncernen		Moderselskabet	
	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016
IKKE-FORSIKRINGSTEKNISK VIRKSOMHED				
Teknisk resultat af skadesforsikring	-6.771	2.687	-	-
Teknisk resultat af livsforsikring	106.401	141.215	-6.468	-6.744
Indtægter fra tilknyttede virksomheder	0	0	-59.937	6.857
Indtægter fra associerede virksomheder	115.865	57.991	-	-
Indtægter af investeringsejendomme	430.662	278.036	-	-
Renteindtægter og udbytter mv.	2.729.995	2.893.220	114	-5
Kursreguleringer	3.850.045	4.615.663	-54	125
Renteudgifter	-38.906	-68.607	-170	-65
Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringvirksomhed	-317.289	-317.335	-	-
<i>Investeringsafkast, i alt</i>	<i>6.770.373</i>	<i>7.458.968</i>	<i>-60.047</i>	<i>6.912</i>
Forrentning og kursregulering af skadesforsikringshensættelser	-472	-659	-	-
Investeringsafkast overført til livsforsikringsvirksomhed	-6.432.676	-6.869.638	-	-
Andre omkostninger	-157.462	-57.467	-	-
Resultat før skat	279.391	675.106	-66.516	168
Skat	12.943	-17.501	1.471	1.324
Minoritetsinteressers andel af driftsresultat	-357.379	-656.113	-	-
Årets resultat	-65.045	1.492	-65.045	1.492
Totalindkomstopgørelse				
Periodens resultat	-65.045	1.492	-65.045	1.492
Årets totalindkomst	-65.045	1.492	-65.045	1.492

Investeringsresultater

Årets afkast - aktivklasser

Aktier

Udviklingen i den børsnoterede aktieportefølje var tilfredsstillende i 2017, og det samlede afkast blev på 16,3%.

Obligationer

Stats- og realkreditobligationer med meget lav risiko (Investment Grade obligationer) gav et positivt afkast på 0,6%.

Det lave renteniveau bidrog med høje afkast på højrenteobligationer, hvor erhvervsobligationer (High Yield) og statsobligationer udstedt af udviklingslande (Emerging Market Debt) gav et afkast på henholdsvis 3,2% og 4,9%.

Alternative investeringer

De alternative investeringer består af ejendomme, infrastruktur, private equity og illikvid kredit m.v. Det samlede afkast blev på 6,4%, hvor det højeste afkast kom fra investeringer i ejendomme på 9,3%, hvorimod illikvid kredit har bidraget negativt. Bestyrelsen har i 2017 revurderet strategien for investeringer i illikvid kredit.

I 2017 har der været fokus på salg af danske ejendomme samt nyopførelse af boligbyggeri i blandt andet København og Aalborg.

PenSam har gennem en længere årrække haft fokus på ejendomsinvestering, og der er over flere år opnået høje afkast.

Ved årets udgang udgjorde ejendomsporteføljen 8 mia. kr., hvoraf investeringerne i danske ejendomme udgjorde 5 mia. kr. og investeringerne i udenlandske ejendomme 3 mia. kr.

I nedenstående tabel ses afkastet i 2017 og 2016 samt aktivfordelingen på de enkelte aktivklasser.

Investeringsafkast og aktivfordeling

2017	Afkast	Vægt i porteføljen
Investment grade obligationer	0,6%	39,5%
Emerging markets obligationer	4,9%	8,5%
High yield obligationer	3,2%	6,1%
Børsnoterede aktier	16,3%	24,8%
Alternative investeringer	6,4%	21,1%
Investeringsaktiver, i alt	6,6%	100,0%
Renteafdækning	-0,2%	
Strategiske investering	-7,7%	
Investeringsafkast, i alt	5,9%	

2016	Afkast	Vægt i porteføljen
Investment grade obligationer	3,4%	44,9%
Emerging markets obligationer	11,0%	9,9%
High yield obligationer	11,1%	8,4%
Børsnoterede aktier	8,9%	11,3%
Alternative investeringer	7,6%	25,5%
Investeringsaktiver, i alt	6,6%	100,0%
Renteafdækning	-0,2%	
Strategiske investering	-7,7%	
Investeringsafkast, i alt	7,7%	

*Valutaafdækningen er indeholdt i aktivklassernes afkast og afkastet er opgjort efter indirekte omkostninger

Selskabet har i 2017 ikke indregnet tab eller gevinst fra investeringsaktiver direkte på egenkapitalen, men ført investeringsresultaterne over realiseret resultat.

Selskabet investerer ikke direkte i securitisering, men der kan forekomme indirekte positioner gennem selskabets øvrige fondsinvesteringer.

Resultater af andre aktiviteter

Der indgår ikke andre væsentlige indtægter eller udgifter end resultatet af datterselskabet PenSam A/S.

Koncernoplysninger

PenSam Liv

Resultatet før skat er 72,6 mio. kr. mod et resultat før skat i 2016 på 52,6 mio. kr. Resultatet er i overensstemmelse med forventningerne og anses derfor for acceptabelt.

I 2017 har PenSam Liv opnået et afkast på 6,4 mia. kr. før pensionsafkastskat i forhold til 6,8 mia. kr. i 2016. Afkastet svarer til 6,9%.

Gennem de seneste år har PenSam Liv arbejdet målrettet mod at nedbringe omkostningsniveauet, og nøgletallet "Omkostninger pr. forsikret" er faldet med 25% fra 609 kr. i 2013 til 454 kr. i 2017. Resultatet er tilfredsstillende.

Mio.kr.	2017	2016
Årets resultat før skat, mio.kr.	72,6	52,6
Investeringsaktiver,	111.741,1	102.795,8
Egenkapital, mio.kr.	1.385,8	1.323,6
Fors.mæssigehensæt. mio.kr.	100.414,1	92.343,7
Afkast før skat, mio.kr.	6.392,4	6.775,4
Egenkapitalforrentning efter skat %	40,7%	2,6%

PenSam Bank

Resultatet i PenSam Bank er et overskud på 5,3 mio. kr. før skat mod et overskud på 10,8 mio. kr. i 2016. Årets resultat er påvirket af negative kursreguleringer, indtægtsføring af lånesagsgebyrer samt nedskrivning af andelsindskud i BEC.

Nettorente- og gebyrindtægter af bankdriften er siden 2016 steget med 5,0 mio. kr., og nedskrivningsprocenten er fortsat tilfredsstillende og udgør 0,4% i 2017.

Omkostningerne udgør 58,9 mio. kr. i 2017, mod 54,8 mio. kr. i 2016. Stigningen skyldes primært øgede omkostninger til BEC samt lønninger. Bankens kapitalprocent udgør 19,5% mod 19,9% i 2016.

Mio.kr.	2017	2016
Årets resultat før skat,	5,3	10,8
Udlån, mio.kr.	1.043,5	1.038,1
Indlån, mio.kr.	1.440,3	1.402,7
Egenkapital, mio.kr.	254,3	250,8
Egenkapitalforrentning efter skat %	1,5%	3,3%

PenSam Forsikring

Resultatet i PenSam Forsikring er på -7,4 mio. kr. før skat mod 5,0 mio. kr. i 2016. Årets resultat medfører, at egenkapitalforrentningen efter skat for 2017 udgør -4,3%. Resultatet anses ikke for tilfredsstillende.

Forsikringsvirksomheden giver et resultat på -6,7 mio. kr. mod et resultat på 5,0 mio. kr. i 2016.

Udviklingen i forhold til 2016 skyldes primært et negativt afløbsresultat for de kollektive produkter. PenSam Forsikring's solvensdækning udgør 2,1 mod 2,3 i 2016.

Samlet set er bruttopræmierne vokset med 15,3 mio. kr. i forhold til 2016. Stigningen kan primært henføres til de individuelle produkter som følge af øget salg.

Mio.kr.	2017	2016
Årets resultat før skat	-7,4	5,0
Præmieindtægter	283,1	268,2
Erstatningsudgifter	241,0	216,4
Egenkapital	128,8	134,8
Egenkapitalforrentning efter skat	-4,3%	3,8%

Resultatet for 2017 lever ikke op til de forventninger, som er udmeldt i halvårsrapporten. Resultatet anses ikke for tilfredsstillende

PenSam A/S

Resultatet i PenSam A/S er på -156,6 mio. kr. før skat. Underskuddet var forventeligt og kan tilskrives beslutning omkring outsourcing af IT drift og udvikling til KMD. Der vil være midlertidigt forhøjede omkostninger i form af blandt andet kortere afskrivningsperiode af afskrivninger på immaterielle aktiver.

Resultatet er acceptabelt.

Mio.kr.	2017	2016
Årets resultat før skat	-156,6	-55,1
Nettoomsætning	493,2	525,8
Administrationsomkostninger	-650,2	-583,0
Egenkapital	281,1	403,1
Egenkapitalforrentning efter skat %	-36%	-10%

Andre oplysninger

Der vurderes ikke at være andre væsentlige oplysninger.

Ved transaktioner mellem selskaber i PenSam gruppen sker afregningen i henhold til administrationsaftale til fast pris opgjort på markedsbaserede vilkår.

Koncernregnskabet er udarbejdet på grundlag af regnskab for modervirksomheden, og de enkelte dattervirksomheder er opgjort efter koncernens regnskabspraksis. Der er foretaget en sammenlægning af regnskabsposter med ensartet indhold og med efterfølgende eliminering af koncerninterne indtægter og omkostninger, aktiebidsidelser, interne mellemværender og udbytter samt realiserede og urealiserede fortjenester og tab ved transaktioner mellem de konsoliderede virksomheder.

PenSam A/S varetager administrative opgaver for selskaberne i koncernen. I 2017 er dette i henhold til aftale afregnet til fast pris opgjort på markedsbaserede vilkår. De administrative opgaver omfatter præmiehåndtering, udbetaling af ydelser mv. samt porteføljeforvaltning til selskaberne i PenSam gruppen.

Øvrige koncerninterne transaktioner, såsom handel med værdipapirer og nogle produktspecifikke aftaler mellem de juridiske enheder, sker ligeledes på markedsbaserede vilkår. Eksempelvis leverer PenSam Forsikring forsikringer ved visse kritiske sygdomme til arbejdsmarkedspensionsordningerne i PenSam Liv.

Moderselskabet

Ydelser til fastpris samt mellemværende:	2017	2016
Indtægter	9.919	12.232
Omkostninger	-16.387	-19.076

Ledelsessystem

Generelle oplysninger om ledelsessystemet

Ledelsen i PenSam Holding er todelt og består af en bestyrelse og en direktion.

Bestyrelse

Bestyrelsen består af syv medlemmer. Af disse er fire generalforsamlingsvalgte medlemmer, hvoraf to medlemmer er nomineret af FOA og ét medlem er nomineret af Pensionskassen PenSam. Derudover er tre medlemmer valgt af medarbejderne i PenSam-koncernen. Bestyrelsesmedlemmerne vælges for en periode på et år. Bestyrelsen har afholdt syv bestyrelsesmøder i 2017.

Bestyrelsen udmønter selskabets vedtægter i en forretningsorden, der fastsætter de nærmere rammer for bestyrelsens udførelse af sit hverv med henblik på at sikre en forsvarlig og hensigtsmæssig ledelse af selskabet.

Bestyrelsen fastlægger forretningsmodellen og den overordnede strategi for koncernen. Samtidig har bestyrelsen ansvaret for at ansætte en direktion samt føre tilsyn med, at direktionen varetager sine opgaver tilfredsstillende.

Der har ikke været nedsat bestyrelsesudvalg i 2017.

Direktion

Direktionen består af adm. direktør Torsten Fels. Direktionen har tillige ledelseshverv i andre selskaber i PenSam gruppen.

Direktionen varetager den daglige drift. Direktionen skal følge de politikker, retningslinjer og anvisninger, som bestyrelsen har givet. Direktionens ansvar omfatter implementering af den af bestyrelsen fastlagte strategi, selskabets organisation og fordeling af ressourcer samt løbende rapportering om finansielle forhold til bestyrelsen.

Ledelsens organisering

Direktionen har fire komiteer, som skal understøtte direktionens daglige styring. Disse komiteer er følgende:

- Kundekomité
- ALM-Investeringskomité
- Økonomikomité
- Komité for ansvarlige investeringer

Nøglepersoner/nøglefunktioner

Med henblik på at sikre effektive former for virksomhedsstyring, herunder et effektivt risikostyringssystem og et effektivt internt kontrolsystem, har direktionen drøftet og besluttet, at der skal være fire nøglefunktioner i PenSam Holding.

Bestyrelsen har udpeget den interne revisionschef til at være ansvarlig for intern auditfunktionen. Direktionen har udpeget Jens-Peder Vinkler til at være ansvarlig for aktuarfunktionen. Direktionen har udpeget risikochefen til at være ansvarlig for risikostyringsfunktionen samt chefjuristen til at være ansvarlig for compliancefunktionen.

De fire nøglefunktioner er outsourcet til PenSam A/S. Nøglefunktionerne varetager de opgaver, der følger af de regulatoriske krav. Der er redegjort nærmere for nøglefunktionerne nedenfor, hvor der ligeledes er oplysning om, hvordan nøglefunktionerne og de ansvarlige for nøglefunktionerne har den nødvendige bemyndigelse, ressourcer og operationelle uafhængighed til at udføre deres opgaver, og hvordan de rapporterer til og adviserer til hhv. direktionen og bestyrelsen.

Ansvarlige for de fire nøglefunktioner er:

Funktion	Ansvarlig/nøgleperson
Intern audit	Revisionschef Palle Mortensen
Aktuarfunktion	Aktuarfunktionsansvarlig Jens-Peder Vinkler
Risikostyringsfunktion	Risikochef Morten Weis*)
Compliancefunktion	Chefjurist Hanne Frederiksen

*) Morten Weis er tiltrådt som risikochef og ansvarlig for risikostyringsfunktionen pr. 01.03.2017.

Ændringer i ledelsessystemet i rapporteringsperioden

Benny Buchardt Andersen fratrådte direktionen den 18. august 2017. Efter medarbejdervalget i 2017 tiltrådte Rasmus Lau Henningsen som medarbejdervalgt bestyrelsesmedlem i stedet for Robin Kahr.

Den interne komitéstruktur består fortsat af fire komitéer men er ændret fra Kundekomité, Risikokomité, Investeringskomité og Balancekomité til Kundekomité, ALM-Investeringskomité, Økonomikomité og Komité for ansvarlige investeringer.

Aflønningspolitik

Bestyrelsen for PenSam Holding har vedtaget en aflønningspolitik, der afspejler en målsætning om en ordentlig governanceproces samt en vedvarende og langsigtet værdiskabelse for PenSam Holding's kunder og ejere. Lønpolitikken sikrer endvidere at PenSam Holding har en lønpolitik, der er i overensstemmelse med reglerne om aflønning i Lov om finansiel virksomhed og med bekendtgørelse om lønpolitik og aflønning i forsikringselskaber og forsikringsholdingvirksomheder.

Lønpolitikken for PenSam Holding efterlever følgende overordnede principper:

- At den er i overensstemmelse med og fremmer en sund og effektiv risikostyring, som ikke tilskynder til en overdreven risikotagning.
- At den er i overensstemmelse med PenSam Holding's forretningsstrategi, værdier og langsigtede mål, herunder en holdbar forretningsmodel.
- At den beskytter vores kunder.

PenSam Holding ønsker ikke, at aflønningen skal give incitament til at påføre selskabet en unødvendig risiko. Bestyrelsen modtager et fast honorar. Direktion og medarbejdere, der er ansat i kontrolfunktioner (ansvarlig for intern auditfunktion, ansvarlig for aktuarfunktionen, ansvarlig for risikostyringsfunktionen og ansvarlig for compliancefunktionen), modtager fast løn og er ikke omfattet af nogen former for incitamentsaflønning eller performanceafhængig løn. Den faste løn afspejler primært relevant erhvervs erfaring og

organisatorisk ansvar. Øvrig administration er af bestyrelsen outsourcet til PenSam A/S.

PenSam A/S er ikke en finansiel virksomhed, men følger som leverandør af drifts- og udviklingsopgaver til de øvrige selskaber i PenSam koncernen samme principper i lønpolitikken som de øvrige selskaber i koncernen og i overensstemmelse med Lov om finansiel virksomhed og med bekendtgørelse om lønpolitik og aflønning i forsikringselskaber og forsikringsholdingvirksomheder

Det betyder, at udvalgte medarbejdere afhængig af arbejdsopgaver kan blive underlagt regler om lønpolitik svarende til den enhver tid gældende lovgivning, som gælder i en finansiel virksomhed, der er under tilsyn af Finanstilsynet.

I investeringsafdelingen er der en bonusordning, der har til formål at motivere medarbejderne til at levere høj performance, så de med kalkulerede risici bidrager til holdbare resultater og skaber indtjening for koncernen og værdi for kunder og ejere.

For at sikre en passende balance mellem faste og variable løndelev og for at kunne føre en fleksibel lønpolitik, fastsættes de variable løndelev til at skulle ligge inden for en samlet ramme svarende til op til 8 måneders løn om året.

I fastsættelsen af den økonomiske ramme for udbetaling af variable løndelev indgår en vurdering af selskabets nuværende og forventede fremtidige økonomiske situation.

Udbetaling af variabel løn skal afspejle vedvarende og risikojusterede resultater og resultater udover, hvad der kan forventes i forhold til medarbejderens relevante erhvervs erfaring og organisatoriske ansvar.

Udbetaling af variabel løn skal baseres på grundlag af resultater opnået af medarbejderen, enheden og selskabet som helhed.

Der skal desuden i vurderingen af variabel løn indgå ikke-økonomiske kriterier såsom overholdelse af interne regler, procedurer, retningslinjer og forretningsgange, der gælder for forholdet til kunder og investorer.

Medarbejderen må ikke have opfyldt kriterierne ved at have deltaget i eller være ansvarlig for adfærd, der har påført selskabet betydelige tab

eller i øvrigt ikke at have efterlevet passende krav til egnethed og hæderlighed

Udbetaling af den aktuelle variable løn og særlige regler for udskydelse finder sted efter gældende lovgivning.

PenSam A/S' øvrige aflønninger fastsættes enten gennem overenskomster, som er indgået med de respektive faglige organisationer eller gennem ansættelseskontrakter, som aftalt mellem PenSam A/S og den pågældende medarbejder, og hvor de variable lønde dele henholdsvis fremgår af overenskomsterne og ansættelseskontrakterne.

PenSam Holding tildeler ikke pensionsydelse, der kan sidestilles med variabel løn, ligesom der ikke er etableret ordninger for tidlig pensionering for medlemmer af bestyrelse, direktion, øvrig ledelse og kontrolfunktioner. Ligeledes tildeler PenSam A/S ikke pensionsydelse, der kan sidestilles med variabel løn, ligesom der ikke er etableret ordninger for tidlig pensionering for medlemmer af bestyrelse, direktion, øvrig ledelse og kontrolfunktioner.

Der er i 2017 kun sket mindre præciseringer i lønpolitikken.

Væsentlige transaktioner med aktionærer mv.

Udover sædvanlig daglig intern clearing i PenSam gruppen (korrekt kontering af modtagne beløb osv.) er der i rapporteringsperioden ikke foretaget væsentlige transaktioner med aktionærer, med personer, der udøver en betydelig indflydelse på selskabet, eller med medlemmer af bestyrelsen og direktionen.

Egneheds- og hæderlighedskrav

Bestyrelsen har besluttet, at ledelsesmedlemmer samt nøglepersoner til enhver tid skal have tilstrækkelig viden, faglig kompetence og erfaring til at kunne udøve deres hverv eller varetage deres stilling i PenSam Holding. Det er besluttet, at den samlede bestyrelse skal have kompetencer inden for:

- Strategi og forretningsmodeller
- Koncernforhold
- Arbejdsmarkeds- og overenskomstforhold
- Kendskab til kunder og produktudvikling

- Risikovurdering og modeller til brug for risikoberegning
- Solvensbehov
- Vurdering af selskabets operationelle risici og compliance
- Vurdering af likviditetsrisici og fundingpolitik
- Investering, formueforvaltning og risikoafdækning
- Økonomi- og regnskabsforståelse
- Kendskab til centrale rammer for virksomheden
- Outsourcing
- IT
- Drift af pensions- og livsforsikringsvirksomhed
- Drift af forsikringsvirksomhed, herunder ulykkeskade
- Drift af bankvirksomhed, herunder realkredit

Den samlede bestyrelse skal besidde kompetencerne for at kunne sikre opfyldelse af forretningsstrategiens kundeløfte "Vi er pensionskassen, du kan regne med, og som altid er der, når du har brug for det", hvor de strategiske målsætninger for PenSam Holding er at sikre afkast til ejerne (Pensionskassen PenSam og FOA), have tilfredse kunder, have en omkostningseffektiv og kunderettet organisation, have en resultatorienteret kultur samt at have et styrket it-setup i PenSam.

Ved rekruttering af bestyrelsesmedlemmer drøfter bestyrelsen de kompetencer, herunder krav til færdigheder, viden og ekspertise, nye bestyrelsesmedlemmer skal besidde for at supplere den samlede bestyrelses kompetencer. Dette sker blandt andet ud fra erfaringerne fra bestyrelses selvevalueringer.

Når kandidaten er fundet, indstilles vedkommende til valg på generalforsamlingen.

For at sikre, at alle bestyrelsesmedlemmer besidder de nødvendige kompetencer for at varetage hvervet, herunder krav til færdigheder, viden og ekspertise, gennemfører bestyrelsen årligt en evaluering af bestyrelsesarbejdet. Heri indgår en vurdering af den samlede kompetencesammensætning samt en handlingsplan for uddannelses-

tiltag i bestyrelsen, så det sikres, at bestyrelsen lever op til de fastsatte krav.

Ved rekruttering af nøglepersoner varetager HR rekrutteringsprocessen. Kandidaterne vurderes ud fra deres tidligere jobberfaring og uddannelsesmæssige baggrund mv. Efterfølgende bliver vurderingen understøttet af tre samtaler, en persontest, en logiktest samt ved indhentning af referencer.

Ved rekruttering af direktionen nedsætter bestyrelsen et ansættelsesudvalg til at vurdere, hvorvidt der er behov for anvendelse af et rekrutteringsbureau for at finde egnede kandidater. Bestyrelsen modtager profilbeskrivelser, CV samt anden relevant information vedrørende kandidaterne, hvorefter der afholdes en række samtaler, der danner baggrund for det endelige valg.

Bestyrelsen foretager årligt en vurdering af samarbejdet med direktionen. Derudover rapporteres der løbende i forbindelse med ind- og udtræden af ledelsesposter samt til- og fratrædelse af nøglepersoner.

Bestyrelsen tager derudover mindst én gang årligt stilling til, hvorvidt der er sket ændringer af forhold hos ledelsesmedlemmer og nøglepersoner, der skal anmeldes til Finanstilsynet.

Risikostyringssystem, herunder vurderingen af egen risiko og solvens

Risikostyringssystemet i PenSam Holding har til formål at skabe rammerne for risikobaseret ledelse ved blandt andet at skabe bevidsthed om væsentlige risici, der potentielt kan skade selskabets omdømme, stabilitet eller fremtidige indtjeningsmuligheder.

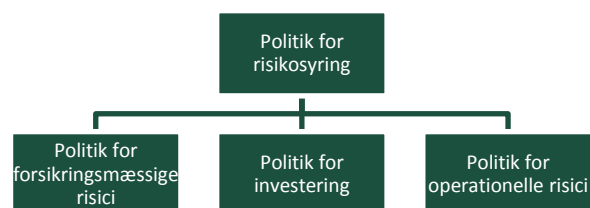
Bestyrelsen fastsætter selskabets risikoprofil. Risikoprofilen indgår som en integreret del i bestyrelsens politikker og retningslinjer på alle væsentlige aktivitetsområder, og der tages herved proaktiv stilling til ønsket risikoniveau og risikotolerancegrænser på de enkelte risikoområder.

Bestyrelsen har på baggrund af gældende forretningsmodel og fastlagte politikker med tilhørende ønskede risikoniveauer tilrettelagt en årlig proces, der sætter bestyrelsen i stand til at udføre en samlet fornyet risikovurdering af forretningsmodellen og stillingtagen til risikostyringssystemets indretning.

Risikoprofilen udtrykkes gennem et risikobudget for alle centrale risikokategorier. Risikobudgettet fastsættes minimum en gang årligt af bestyrelsen i "Politik for risikostyring". Dette centrale styringsdokument suppleret af tilhørende retningslinje indeholder de valgte risikotolerancegrænser for hver af risikokategorierne.

Der er i politikkerne i risikostyringssystemet fastsat metoder og procedurer, der er egnede til at opdage og mindske risikoen for, at selskabet bliver pålagt sanktioner, lider tab af omdømme, eller at selskabet eller kunderne lider væsentlige økonomiske tab som følge af manglende overholdelse af gældende lovgivning, markedsstandarder eller internt vedtagne regler. Risikostyringssystemet defineres af styringsdokumenterne.

Det overordnede risikostyringssystem

Direktionen er ansvarlig for, at PenSam Holding drives i henhold til de principper og retningslinjer, som bestyrelsen fastlægger for selskabets risikoprofil og risikostyring. Direktionen bemyndiger datterselskaber til at påtage sig risici i forbindelse med selskabernes drift, og de forretningsansvarlige er ejere af risikoen og ansvarlige for rettidigt at identificere og styre alle risici indenfor deres forretningsområde på betryggende vis og i henhold til PenSam Holding's risikostyringssystem.

PenSam Holding's risikostyringsfunktion er en uafhængig risikostyringsenhed med ansvar for at foretage en løbende uafhængig identifikation, måling, analyse, kontrol og rapportering af de risici som selskabet er eksponeret imod. Risikostyringsfunktionen bistår direktionen med udvikling af risikostyringssystemet og deltager i centrale styringsfora i samarbejde med øvrige nøglefunktioner og forretningsansvarlige. Arbejdet i risikostyringsfunktionen varetages af risikostyringsafdelingen i PenSam A/S.

PenSam Holding A/S er et forsikringsholdingselskab med fire direkte ejede datterselskaber: PenSam Liv forsikringsaktieselskab, PenSam Bank A/S, PenSam Forsikring A/S og PenSam A/S. Tilknyttede selskaber til disse fire datterselskaber er ikke behandlet yderligere i denne politik. Risikostyringssystemet omfatter risici for PenSam Holding's basiskapital som følge af ejerskabet af de tre førstnævnte datterselskaber. PenSam A/S er ikke et finansielt selskab og behandles derfor som et finansielt aktiv i risikostyringssystemet. Risici, ud over moderselskabsrisici, er tillige omfattet af risikostyringssystemet. De risici, hvis kilde ikke er de finansielle datterselskaber, defineres inden for risikostyringssystemet som "egne risici".

Det bærende princip for risikostyring i PenSam Holding er, at hvert af de finansielle datterselskaber til alle tider er solvente med en passende margin. Udnyttelse af diversifikationseffekter selskaberne imellem eller tabsdækning på tværs af selskaberne er derfor ikke en del af planlægningen. Undtaget herfra er udnyttelse af skatteaktiver i koncernen efter reglerne om sambeskatning.

Risikoidentifikation

PenSam Holding har følgende overordnede risikokategorier:

- Investeringsrisici
- Operationelle risici

Eventuelle øvrige risici som ikke dækkes af politikkerne under risikostyringssystemet, kategoriseres og kvantificeres i PenSam Holding's årlige vurdering af egen risiko og solvens.

Risici bliver løbende identificeres efter en struktureret proces, så det tilsikres, at bestyrelsens og direktionens risikobillede er retvisende. Processen omfatter:

- Risikoidentifikation i forbindelse med den årlige revision af politikker, retningslinjer og forretningsgange, hvor potentielle væsentlige risici knyttet til aktiviteterne beskrives i styringsdokumenterne.
- Risikovurdering i forbindelse med alle tiltag med potentiel væsentlig effekt på risikobilledet herunder opdatering af forretningsmodel og selskabsstrategi, beslutning om øvrige væsentlige strategier som eksempelvis investere-

risingsstrategien, produktudvikling, væsentlige enkelte disponeringer og væsentlige ændringer i driften.

- Opdatering af risikoidentifikationen i forbindelse med aktiviteterne udført som led i en koordineret indsats imellem relevante nøglefunktioner.
- Løbende identifikation og kvantificering af operationelle risici i de udførende enheder.

Den risikoansvarlige redegør i sin årlige rapport til bestyrelsen for, om der efter den risikoansvarliges vurdering har været truffet væsentlige beslutninger, hvor risici ikke har været tilstrækkeligt belyst.

Risikotolerance pr. risikokategori

Det ønskede risikoniveau er specificeret for de enkelte risikokategorier. Samtidigt er de tilhørende risikorammer specificeret i interne retningslinjer kommunikeret fra bestyrelsen til direktionen, og herfra foretages en delegering af risikorammer til forretningsenhederne.

Investeringsrisici

Risiciene i denne kategori dækkes af Politik for investering med tilhørende retningslinjer.

Investeringsrisici i PenSam Holding omfatter alene risici vedrørende egenkapitalens investeringsaktiver og altså eksklusiv markeds- og modpartsrisici hidrørende datterselskaber. Datterselskabernes investeringsrisici er dækket af selskabernes respektive politikker herfor.

Selskabet ønsker et begrænset risikoniveau på investeringsrisici. Det præcise risikoniveau kvantificeres i Politik for investering. Det bemærkes særligt, at investeringsaktiverne skal have en høj likviditet.

Operationelle risici

Risici i denne kategori behandles i Politik for Operationelle risici med tilhørende retningslinjer. Politikken omhandler foruden driftsrelaterede risici også strategiske risici og omdømmerisici.

Egen risikovurdering

Bestyrelsen foretager mindst én gang årligt vurdering af PenSam Holding's forretningsmodel og politikker med udgangspunkt i PenSam Holding's kapitalgrundlag, solvenskapital og risikotoleran-

cegrænser ud fra en going concern-forudsætning både på kort og lang sigt.

Risikovurderingen omfatter tillige en vurdering af risikostyringssystemets effektivitet i sikring af en løbende overholdelse af solvenskapitalkravet og egne risikotolerancegrænser.

Processen for PenSam Holding's egen risikovurdering foregår som udgangspunkt i følgende trin:

- De finansielle datterselskaber beslutter, hvilke risikoscenarier selskabernes solvens- og kapital-situationer skal analyseres i.
- De finansielle datterselskaber forestår analyse af selskabernes nuværende og fremtidige situation i hvert af de besluttede scenarier samt øvrige nødvendige stress- og omvendte stresstest. Resultaterne af analysen samt væsentligste konklusioner der skal indgå i risikovurderingsrapporten, gennemgås. PenSam Holding's væsentligste risici identificeres og rangordnes i risikovurderingsrapporten
- Den endelige risikovurderingsrapport drøftes og godkendes af bestyrelsen.

I rapporten om egen risikovurdering konkluderer bestyrelsen på, hvorvidt den finder behov for at supplere den interne risikostyring med et internt fastsat tillæg til det lovfastede solvenskrav.

Bestyrelsen har senest foretaget egen risikovurdering og vurderet eget solvensbehov under hensyntagen til risikoprofil, kapitalforvaltning og risikostyringssystem på bestyrelsesmøde den 07.12.2016. Ved gennemgangen af de væsentligste identificerede risici har bestyrelsen aktivt taget stilling til, om risikoen kunne accepteres, eller om risikobegrænsende initiativer skulle igangsættes.

Bestyrelsen har vurderet, at selskabets risiko- og kapital-situation er tilfredsstillende i såvel basis-scenariet som i de alternative scenarier.

Direktionen sikrer, at relevante medarbejdere informeres om bestyrelsens risikovurderingsrapport.

Rapportering

Bestyrelsen orienteres minimum kvartalsvis om udviklingen i solvenskapitalkravet samt overholdelse af rammestyringen. Direktionen får tilsvarende rapportering på mere frekvent basis. Risikofunktionen udarbejder dagligt opgørelse af investeringsrisici og udnyttelse af risikorammer

fastsat af bestyrelse og direktion, og denne rapportering tilgår på daglig basis chefen for investeringsafdelingen og den risikoansvarlige for PenSam Holding.

Den risikoansvarlige for PenSam Holding foretager årligt en rapportering til bestyrelsen og direktionen, hvor der redegøres for, om risikostyringsfunktionen har den nødvendige bemyndigelse, ressourcer og operationelle uafhængighed til at udføre sine opgaver på betryggende vis. Dette har været vurderet som værende opfyldt i 2017.

Internt kontrolsystem

Der er fastsat politikker og forretningsgange for alle væsentlige driftsaktiviteter. Til efterlevelse af disse er der i Politik for intern kontrol og compliance fastsat ansvarsområder, formål, processer og rapporteringsprocedurer for det interne kontrolsystem.

Ejerskabet af kontrollerne tilhører de enkelte afdelinger. Det er altså er den enkelte afdeling, som er ansvarlig for, at kontrollerne udføres. PenSams risikostyring følger op på udførelse og design af kontroller, og på baggrund heraf udarbejdes relevant rapportering til direktion og bestyrelse.

Kontrolmiljø og system

Systemet til intern kontrol og risikostyring er udformet med henblik på at opdage og reducere væsentlige fejl snarere end at eliminere de risici, der identificeres i processer og arbejdsgange.

PenSam anvender et centralt IT-system til intern kontrol og risikostyring. Dette system anvendes af organisationen til at håndtere risici, hændelser, kontroller og udnytte muligheder i forbindelse med at arbejde med disse proaktivt. Der foretages opfølgning og analyser af data i kontrolsystemet samt opfølgning på hændelser og sparring til registrering af kontroller og risici. Det er de udførende afdelinger, som registrerer egne risici og hændelser, og de interne kontrol og risikostyringsfunktioner, som behandler, kontrollerer og rapporterer herom.

Selv om ledelsesfilosofien er baseret på en høj grad af tiltro til selskabets medarbejdere, er der fastlagt politikker og arbejdsgange med jævnlig rapportering og kontroller. Således sikres der fuld gennemsigtighed af, hvilke risikofaktorer organi-

sationen udsættes for. Endvidere anvendes systemet til håndtering af revisions- og compliancebefalinger mv.

Indretningen af det interne kontrolmiljø i selskabet består af en række elementer, som alle understøtter hinanden.

Strategiske kontroller herunder funktionsadskillelse, generelle krav om godkendelser og bemyndigelser m.v. De strategiske kontroller har fokus på håndtering af konkrete typer af risici på tværs af processer og arbejdsgange.

Operationelle kontroller: Alle operationelle kontroller er beskrevet i forretningsgangene og indgår i de daglige processer og arbejdsgange.

Nøglekontrollerne er de operationelle kontroller, som er særligt vigtige for selskabet. Forretningsgange udgør et vigtigt element i det interne kontrolmiljø og skaber grundlag for en systematisk udførelse af væsentlige forretningsprocesser med reduceret risiko for utilsigtede fejl. Operationelle kontroller, som udføres for sikringen af kvalitet og korrekt udførelse af væsentlige forretningsprocesser, skal dokumenteres i forretningsgange.

Risikostyringsfunktionen

Risikostyringsfunktionen følger op på udførsel af nøglekontroller og rapporterer herom til bestyrelse og direktion. Forretningsgange og øvrig intern dokumentation, som ligger til grund for en samlet beskrivelse af det interne kontrolmiljø, skal altid tilsikres at være retvisende, og der er etablerede processer, som sikrer alle dokumenter revideres årligt, eller hvis ellers påkrævet.

Compliancefunktionen

Direktionen har udpeget Hanne Frederiksen som nøgleperson og ansvarlig for compliancefunktionen i PenSam Holding.

Compliancefunktionen er organisatorisk placeret med reference til Peter Østergaard (CFO) og med rapporteringslinje til direktionen i PenSam Holding.

Compliancefunktionen udfører sine aktiviteter på baggrund af en årsplan (complianceprogram), som er fastsat i overensstemmelse med funktionsbeskrivelse godkendt af direktionen.

En væsentlig aktivitet for compliancefunktionen er forebyggende og opfølgende kontrol med implementering af nye og overholdelse af eksisterende lovgivnings- og myndighedskrav samt interne styringsrammer (politikker, retningslinjer og forretningsgange).

Compliancefunktionen samarbejder med de andre nøglefunktioner i PenSam Holding med henblik på at sikre et effektivt arbejde og undgå unødigt sammenfald mellem funktionerne.

Den ansvarlige for Compliancefunktionen udarbejder som minimum årligt en compliancerapport til direktionen og bestyrelsen. Den ansvarlige har derudover løbende adgang til rapportering til direktionen og bestyrelsen.

Compliancefunktionen er outsourcet til PenSam A/S, og direktionen har udpeget og ansat chefjuristen i PenSam A/S (se nærmere beskrivelse herom i afsnittet om outsourcing) til at være ansvarlig for selskabets compliancefunktion.

Direktionen har udarbejdet en funktionsbeskrivelse for den complianceansvarlige, der uddyber Politik for interne kontroller og compliance. Ved tilrettelæggelsen af arbejdet med compliance skal der lægges vægt på de væsentligste og mest risikobetonede forhold. Endvidere skal der være fokus på forebyggende compliance. Det betyder, at der for de væsentligste processer i virksomheden er lagt ind, at compliancefunktionen skal høres i forbindelse med ændringer eller nye tiltag og give sin vurdering af overholdelsen af eksterne og interne regler mv. forinden implementering i driften. Compliancefunktionen samarbejder med de andre nøglefunktioner med henblik på at sikre et effektivt arbejde og undgå unødigt sammenfald mellem funktionerne.

Compliancefunktionen er en central organiseret afdeling, der er funktionsadskilt fra forretningsområderne, og deltager ikke i selve driften af forretningsområderne. Compliancefunktionen rapporterer mindst årligt til direktionen og bestyrelsen og har derudover løbende adgang til rapportering til direktionen og bestyrelsen. Compliancefunktionen har den nødvendige bemyndigelse, ressourcer og operationelle uafhængighed til at udføre sine opgaver.

Intern auditfunktion

Intern revision i PenSam Holding er etableret i henhold til bekendtgørelse om revisionens gennemførelse i finansielle virksomheder og finansielle koncerner (revisionsbekendtgørelsen). Intern revision agerer som en koncernfunktion i PenSam Gruppen og ledes af en revisionschef.

Bestyrelsen har udpeget revisionschef Palle Mortensen som ansvarlig for den Interne auditfunktion. Arbejdet som Intern auditfunktion er integreret i funktionsbeskrivelsen for Intern revision og sker indenfor rammerne af revisionsbekendtgørelsen. Intern revision må kun udføre revision.

Arbejdsopgaverne varetages på baggrund af den af bestyrelsen godkendte "Funktionsbeskrivelse og politik for Intern revision og Intern audit" samt den indgåede revisionsaftale med ekstern revision. Bestyrelsen har i henhold til revisionsbekendtgørelsen besluttet, at revisionschefen forsyner alle årsregnskaber i koncernen med en revisionspåtegning.

Revisionschefen rapporterer til revisionsudvalget og bestyrelsen, og revisionsaktiviteterne omfatter opgaver indenfor såvel operationel som finansiell revision. Det vurderes, at de opgaver, der er pålagt den Interne auditfunktion, kan indeholdes i de opgaver, som er pålagt Intern revision i henhold til funktionsbeskrivelsen, og udmøntes i den årlige revisionsstrategiplan for PenSam gruppen.

Intern revision vurderer blandt andet, om selskabets interne kontrolsystem er tilstrækkeligt og effektivt, og om selskabets ledelsessystem er hensigtsmæssigt og betryggende. I denne forbindelse foretages der tillige en vurdering af aktuar-, risikostyrings- og compliancefunktionen.

Intern audits uafhængighed og objektivitet er understøttet af, at revisionschefen eller medarbejderne ikke er ansvarlige for eller har beføjelser til at udføre eller deltage i andet arbejde end revision. Dette er ensbetydende med, at revisionschefen og medarbejderne ikke kan deltage i opgaver, som kan bevirke, at revisionschefen kommer i en situation, hvor vedkommende erklærer sig eller oplyser om forhold eller dokumenter, som revisionschefen eller medarbejderne har udarbejdet grundlaget for.

Da den ansvarlige for Intern audit tillige er revisionschef i koncernen, kan vedkommende alene ansættes og afskediges af bestyrelsen i PenSam Holding.

I henhold til kommissorium for revisionsudvalget udfører udvalget en række opgaver, der understøtter, at revisionschefen og Intern revision er uafhængig og objektiv. Disse opgaver omfatter eksempelvis:

- overvågning af det interne kontrolsystem, herunder Intern revision
- behandling og indstilling af revisionsstrategiplan til godkendelse af bestyrelserne i PenSam gruppen, herunder budget og bemanning i Intern revision.
- behandling og drøftelse af udviklingen og ledelsens tiltag i relation til revisionsanbefalinger.
- løbende revurdering og indstilling af ændringer til "Funktionsbeskrivelse og politik for Intern revision og Intern audit"
- årlig vurdering af Intern revisions uafhængighed, herunder kvalitetssikrings systemet.

Ekstern revision foretager årligt en vurdering af:

- om de ifølge revisionsaftalen aftalte revisionsopgaver er udført
- om den interne revision fungerer tilfredsstillende
- om den eksterne revision er blevet bekendt med forhold, der enkeltvis eller tilsammen afkræfter, at den Interne revision fungerer uafhængigt af den daglige ledelse.

Endvidere vurderer ekstern revision, baseret på den udførte revision, det arbejde, som udføres af intern revision, herunder hvorvidt:

- arbejdet er udført i overensstemmelse med den godkendte revisionsstrategiplan

- kvalitetssikring har været tilfredsstillende
- den udarbejdede dokumentation kan danne grundlag for de foretagne konklusioner
- de udarbejdede protokollater og revisionsrapporter er i overensstemmelse med den underliggende dokumentation
- der foretages opfølgning på relevante forhold

Revisionsudvalgets og ekstern revisions evaluering bliver rapporteret til bestyrelsen.

Aktuarfunktion

Direktionen har udpeget den ansvarshavende aktuar for PenSam Liv og Pensionskassen PenSam som ansvarlig for Aktuarfunktionen i PenSam Holding.

Aktuarfunktionen udfører sine aktiviteter baseret på en årsplan. Aktiviteterne omfatter primært koordinering af opgørelsen af de forsikringsmæssige hensættelser i datterselskaberne samt medvirken i opgørelsen af datterselskabernes og moderselskabets solvenskapitalkrav og minimumskapitalkrav samt i selskabernes risikostyring. Endvidere har Aktuarfunktionen ansvar for vurdering af datakvaliteten til beregning af hensættelser.

Den ansvarlige for Aktuarfunktionen udarbejder som minimum årligt en Aktuarrapport til direktionen og bestyrelsen. Den ansvarlige har derudover løbende adgang til rapportering til direktionen og bestyrelsen.

Outsourcing

PenSam Holding har outsourcet totaladministrationen af selskabets drifts- og udviklingsaktiviteter til PenSam A/S.

PenSam A/S fungerer i et armslængdeforhold til PenSam Holding med fokus på eksekvering af aftalte planer samt med rådgivning i forhold til forretningsmæssige afklaringer. Outsourcingen følger selskabets Politik for outsourcing, som fastlægger målsætninger og strategi for outsourcing, beslutningsproces samt krav til outsourcingkontrakter.

De outsourcede aktiviteter omhandler:

- Formueforvaltning, som består i at forvalte PenSam Holding's formue fra fastsættelse af investeringsstrategi over investeringseksekvering til løbende risikostyring, afvikling og administration.
- Styring & Governance, som omhandler den finansielle og økonomiske styring samt ledelsessupport og strategiudvikling. Herudover indgår governance, som understøtter god selskabsledelse og compliance, i forhold til gældende lovgivning.
- Koncernfunktioner, som er en samling af serviceydelser der understøtter PenSam Holding i det daglige administrationsarbejde fra sekretariatsbistand over håndtering af eksterne relationer til supportfunktioner som IT og Facility Management.

For tilvejebringelse af IT-drift gør PenSam A/S brug af videreoutsourcing. KMD er videreoutsourcingsleverandør for IT-drift, -vedligehold og -udvikling. Denne videreoutsourcing er godkendt af PenSam Holding's bestyrelse.

Månedligt følges der op på de leverede serviceydelser, og bestyrelsen bliver en gang i kvartalet præsenteret for udvikling og status på key performance indicators. Yderligere bliver der udarbejdet en årlig outsourcingrapport, hvor også den rådgivende funktion evalueres kvalitativt.

PenSam A/S er tjenesteyder inden for området administration af finansielle virksomheder.

Andre oplysninger

PenSam Holding's bestyrelse og direktion vurderer ud fra en forretningsmæssig overvejelse, at selskabets og koncernens ledelsessystem er fyldestgørende i forhold til arten, omfanget og kompleksiteten af de risici, der er forbundet med selskabets og koncernens virksomhed.

Andre væsentlige oplysninger om ledelsessystemet

Bestyrelsen har fastsat politikker indenfor forrettningens aktivitetsområder. Direktionsinstruksen og politikkerne beskriver tilsammen rammerne for ledelsen af virksomheden og samspillet mellem bestyrelsen og direktionen, og under dem tjener beredskabsplaner, forretningsgange, arbejdsbeskrivelser mv. i organisationen eller krav i en outsourcingkontrakt til at sikre, at der er en klar

og entydig ledelse af PenSam Holding i alle virksomhedens led.

Der er fokus på, at der er en rød tråd fra PenSam Holding's forretningsmodel og afledte risikoprofil til direktionsinstruksen og politikkerne på de enkelte aktivitetsområder, hvor det risikoniveau, som bestyrelsen ønsker på aktivitetsområderne, fremgår, og hvor rammer for direktionens beføjelser fastsættes. Dette videreføres i de underliggende forretningsgange mv. og er med til at understøtte, at PenSam Holding's strategiske mål nås.

Bestyrelsen og direktionen har i forlængelse heraf sikret, at der er rapporteringskanaler til sikring af informationsstrømme i selskabet, både bottom-up og top-down.

Koncernoplysninger

Ledelsen af koncernen og datterselskaberne bliver varetaget af samme organisation, hvorfor der er stor sammenhæng i, hvordan risikostyringen og de interne kontrolsystemer og rapporteringsprocedurer gennemføres på tværs af selskabets datterselskaber og på koncernniveau.

Risikoprofil

Bestyrelsens ønskede risikoprofil styres gennem investeringerne i selskabets datterselskaber og dermed risikoprofilen i datterselskaberne. Det er dermed en tæt overvågning af solvenskapitalkravet, basiskapitalen og den forventede egenkapitalforrentning i datterselskaberne, der skaber PenSam Holding's risikoprofil. Det bærende princip for risikostyring i PenSam Holding er, at hvert af de finansielle datterselskaber til alle tider er solvente med en passende margin. Udnyttelse af diversifikationseffekter selskaberne imellem eller tabsdækning på tværs af selskaberne er derfor ikke en del af planlægningen. Undtaget herfra er udnyttelse af skatteaktiver i koncernen efter reglerne om sambeskatning.

PenSam Liv

Det ønskede risikoniveau og risikotolerancegrænser fastlægges i PenSam Liv's Politik for risikostyring og retningslinjer herfor. Risikorammerne skal tilsikre, at selskabet til alle tider er solvent. Selskabets basiskapital pålægges operationel risiko samt risiko fra garanterede koncepter. Det sikres i planlægningen efter bedste skøn og i stressede scenarier, at selskabet opfylder målsætningerne angivet i selskabets forretningsmodel. Der forudsættes ikke i planlægningen implicit eller eksplicit kapitaltilførsel fra PenSam Holding.

PenSam Bank

Det ønskede risikoniveau i PenSam Bank fastlægges i PenSam Bank's Politik for risikostyring og Retningslinje for risikostyring. Rammerne for de individuelle risikoområder tilsikrer, at bankens solvens til enhver tid holdes inden for den fastsatte overordnede ramme. Rammen i PenSam Bank fastsættes, så et potentielle tab ikke overstiger bankens basiskapital. Planlægningen tager højde for, at banken kan opfylde de strategiske målsætninger i forretningsmodellen, uden at der implicit eller eksplicit forudsættes kapitaltilførsel fra PenSam Holding. Ligeledes sikrer banken, at de lovpligtige grænser for likviditet overholdes uafhængigt af PenSam Holding.

PenSam Forsikring

Det ønskede risikoniveau og risikotolerancegrænser fastlægges i PenSam Forsikring's Politik for risikostyring og Retningslinjer for risikostyring.

Risikoniveau og rammer fastsættes under iagttagelse af PenSam Forsikring's tilgængelige risikokapacitet. Overholdelse af risikorammerne tilsikrer, at kapitalgrundlaget til hver en tid honorerer solvenskapitalkravet.

PenSam A/S

De ikke-finansielle væsentligste risici er ejerskabet af serviceleverandøren PenSam A/S, der tilbyder outsourcing af administrative ydelser indenfor livsforsikring, bank og skadesforsikring. Risikoen på værdien af dette aktiv er tæt knyttet til selskabets fortsatte evne til med samme eller højere effektivitet at opfylde de indgåede kontrakter. Risikoen styres via PenSam Holding's aktive ejerskab af PenSam A/S.

Øvrige egne risici

Ud over ejerskabet af serviceleverandøren PenSam A/S består de øvrige egne risici primært af investeringsrisici på egenkapitalens aktiver. Disse behandles nedenfor.

Forsikringsrisici

PenSam Holding har forsikringsrisici gennem aktiviteterne i datterselskaberne PenSam Liv og PenSam Forsikring.

Følgende risikokategorier vedrører livsforsikringsrisikoen i PenSam Liv:

- Dødelighedsrisiko
- Levetidsrisiko
- Invaliditets-/sygdomsrisiko
- Livsforsikringsoptionsrisiko
- Omkostningsrisiko
- Genoptagelsesrisiko
- Livsforsikringskatastroferisiko.

Der er følgende underkategorier til skadesforsikringsrisiko i PenSam Forsikring:

- Præmie- og erstatningshensættelsesrisiko
- Skadesforsikringsoptionsrisiko
- Skadesforsikringskatastroferisiko.

Der er følgende underkategorier til sygeforsikringsrisiko i PenSam Forsikring:

- Præmie- og erstatningshensættelsesrisiko
- Sygeskadesforsikringsoptionsrisiko
- Sygeforsikringskatastroferisiko.

De nævnte risikokategorier er nærmere gennemgået i afsnittene om forsikringsrisici i rapporterne om solvens og finansiell situation for de nævnte datterselskaber.

Markeds- og kreditrisici

PenSam Holding har markedsrisiko gennem forretningsplanen og forvaltningen af kapital i selskabets datterselskaber. Det vil sige, at PenSam Holding har renterisiko, aktierisiko, kreditspændrisiko og valutarisiko samt øvrig markeds- og modpartsrisiko gennem deres investeringer i PenSam Liv, PenSam Forsikring, PenSam Bank og PenSam A/S. Der henvises til forsikringsdatterselskabernes "Rapport om solvens og finansiell situation" for mere dybdegående gennemgang af markedsrisikoen i datterselskaberne. PenSam Holding har selv meget begrænsede egne midler, der er investeret i korte danske obligationer med høj rating og høj likviditet. Disse investeringer medfører meget marginal markedsrisiko til selskabet.

Likviditetsrisici

PenSam Holding har et minimum af likviditet i egne aktiver for at dække eventuelle operationelle udgifter. Ellers styres likviditetsrisikoen i datterselskaberne.

Operationelle risici

Operationel risiko er en samlebetegnelse for alle de risici, som en virksomhed er udsat for, som påvirker driften. Den omfatter uforudsete begivenheders indtræden. Operationelle risici defineres i PenSam som risikoen for hændelsers indtræden og kvantificeres som det potentielle tab eller utilsigtede gevinst, selskabet risikerer. Dette tab kan være af økonomisk karakter, men ligeledes strategisk, eller på PenSams omdømme mv.

Operationelle risici eksisterer som en naturlig del af det at drive virksomhed. PenSam ønsker en effektiv og ansvarlig drift af selskabet, hvilket

medfører, at alle væsentlige risici skal håndteres i henhold til det ønskede risikoniveau.

De konkrete mål for operationel risikostyring i PenSam har til formål at skabe rammerne for risikobaseret ledelse.

Ansvar for de operationelle risici er decentralt placeret hos de udførende enheder. Det indebærer, at lederne er ansvarlige for at styre risici indenfor deres respektive ansvarsområder, herunder etablere effektive metoder og procedurer samt sikre tilstrækkelige interne kontroller.

Ansvar for metoder og procedurer for risikostyringsprocessen for operationelle risici og opsamling af hændelser er forankret i risikostyringsfunktionen. Der foretages opfølgning på udviklingen i de udførende enheders vurdering af egne risici, samt hvorvidt registrerede hændelser bidrager til at bekræfte risikobilledet, eller om de afslører tegn på ikke-identificerede risici, svagheder i eksisterende kontroller m.m.

Vurdering og opfølgning på det interne kontrolmiljø baserer sig på dokumentationen af de interne kontroller i henholdsvis forretningsgange og forretningsprocesser, hvorfor disse skal være fyldestgørende og opdateret.

Registrering og kvantificering af hændelser skal gøre PenSam i stand til at vurdere, om solvenskravet vedrørende operationelle risici er passende. Herudover skal registreringen benyttes til at forbedre processer og kontroller via de relevante forretningsgange. Tiltag i forlængelse af en hændelse skal, afhængig af den konkrete hændelse, omfatte en vurdering af organisatorisk indretning og drift i form af funktionsadskillelse, kontroller, medarbejderkompetencer i forhold til opgavekompleksitet, forretningsgange, fysisk sikkerhed mv.

PenSam har metoder og procedurer, der er egnede til at opdage og mindske risikoen, herunder risikoen for manglende overholdelse af gældende lovgivning, markedsstandarder eller interne regelsæt.

Metode og proces for klassifikation og kvantificering af disse risici beskrives i det følgende.

Risikoidentifikation og kvantificering

I første fase skal alle væsentlige risici identificeres og beskrives således, at de kan klassificeres efter nærmere anvisning fra risikostyringsfunktionen. Risiciene skal kvantificeres til brug for prioritering af de risici, som skal analyseres nærmere. Kvantificeringen af den enkelte risiko sker både før og efter det eksisterende kontrolmiljø, der er for den enkelte risiko. Kontrolmiljøet omkring risiciene er således et væsentligt aspekt i risikovurderingen.

Gruppering af risici herunder prioritering

I anden fase af processen skal det vurderes, hvordan de enkelte risici påvirker hinanden, og hvorvidt nogle af risiciene skal ses som en samlet risiko. Betydningen af en enkelt risiko/begivenhed kan isoleret set være lille, mens en række af begivenheder samlet set kan påvirke selskabet væsentligt. Der skal udpeges en risikoejer, der skal håndtere risikoen inden for det fastlagte risikoniveau. I denne fase skal risiciene endvidere prioriteres, og det skal besluttes, hvilke væsentlige risici der skal henholdsvis overvåges og udarbejdes handlingsplaner for.

Risikostyring og kontrol

For at kunne styre de væsentlige risici, som er identificeret i den forrige fase, skal der besluttes håndterbare og relevante målepunkter. For disse målepunkter skal der opstilles grænseværdier, og hvis disse bliver brudt, skal der ske en aktion i forhold til foruddefinerede handlingsplaner.

Mitigering / Handlingsplan

Handlingsplaner for de væsentlige risici udarbejdes af risikoejeren, og en af følgende håndteringsmetoder skal vælges:

- Minimer risikoen
- Overfør risikoen
- Accept af risikoen

Andre væsentlige risici

PenSam Holding har ikke identificeret væsentlige risici uden for de ovenfor gennemgåede risikokategorier

Koncernoplysninger

PenSam Holding har ikke identificeret væsentlige risikokoncentrationer på koncernniveau.

Værdiansættelse til solvensformål

Aktiver

Aktiverne værdiansættes som udgangspunkt ud fra de samme principper, som benyttes i forbindelse med udarbejdelsen af regnskaberne. Der er således ikke nogen væsentlige forskelle mellem de metoder og primære antagelser, som benyttes til henholdsvis solvensformål og regnskabsformål.

Principperne for værdiansættelse er beskrevet i afsnittene nedenfor.

Immaterielle aktiver

Immaterielle aktiver vedrører primært systemudvikling til brug for administration af pensions- og forsikringsydelse. Aktiverne måles til kostpris med fradrag af akkumulerede af- og nedskrivninger. Kostprisen inkluderer afholdte omkostninger relateret til udviklingsaktiviteten samt interne lønninger og øvrige omkostninger, der er direkte henførbare til udvikling.

Afskrivning foretages lineært over aktivernes forventede brugstid, der sædvanligvis er fra 3 - 10 år.

Udviklingsprojekter indregnes som immaterielle aktiver, når de er klart definerede og identificerbare, hvor den tekniske udnyttelsesgrad og udviklingsmulighed i selskabet kan påvises, og hvor det er hensigten at anvende projektet. Øvrige udviklingsomkostninger indregnes i resultatopgørelsen, efterhånden som omkostningerne afholdes.

Der foretages en årlig vurdering af, hvorvidt der er indikationer på nedskrivningsbehov af de immaterielle anlægsaktiver. I tilfælde af indikationer på nedskrivningsbehov foretages der nedskrivningstest.

Selskabet har gennem sit ejerskab af PenSam A/S indirekte værdiansat de immaterielle aktiver i PenSam A/S til nul kr.

Materielle aktiver

Materielle aktiver består primært af driftsmidler. Driftsmidler indregnes i balancen til kostpris med fradrag af akkumulerede af- og nedskrivninger. Kostprisen omfatter anskaffessummen samt

øvrige omkostninger tilknyttet anskaffelsen. Afskrivninger beregnes på grundlag af aktivets restværdi fratrukket akkumulerede nedskrivninger. Afskrivninger på driftsmidler foretages lineært over den forventede økonomiske levetid. Afskrivningsperioderne er fastsat til 3 - 10 år.

Investeringsjendomme

Investeringsjendomme måles til dagsværdi efter en cash flow model. Investeringsjendomme omfatter primært bolig- og erhvervsjendomme. Dagsværdien opgøres med udgangspunkt i en systematisk vurdering af ejendommene baseret på deres forventede afkast over en 10-årig periode og terminalværdi.

Terminalværdien er forventningen til ejendommens fremtidige kontante driftsafkast i et normalt år efter en 10-årig periode.

Dagsværdien er opgjort ved at tilbagediskontere det forventede afkast samt at fastsætte afkastkrav, der blandt andet afhænger af ejendommens art, beliggenhed og det aktuelle renteniveau.

Kapitalandele i tilknyttede og associerede virksomheder

Kapitalandele i tilknyttede og associerede virksomheder indregnes og måles til virksomhedens regnskabsmæssige indre værdi. Virksomhedens indre værdi opgøres efter det senest modtagne regnskab.

Kapitalandele

Kapitalandele indregnes i balancen til dagsværdi.

Dagsværdien for kapitalandele, der handles på et aktivt marked, opgøres på baggrund af lukkekursen på balancedagen.

For kapitalandele, hvor der ikke forefindes et aktivt marked og dermed ikke en observerbar pålidelig dagsværdi, foretages værdiansættelsen med udgangspunkt i almindeligt anerkendte værdiansættelsesmetoder. Dette omfatter for eksempel "discounted cash flow metoden", sammenlignelige handler og multipler. Den anvendte metode varierer afhængig af de konkrete foretagne investeringer.

Værdiansættelserne efterprøves løbende ud fra risiko og væsentlighed. Der valideres ved hjælp

af følsomhedsanalyser af væsentlige forudsætninger i de anvendte værdiansættelsesmodeller.

Investeringsforeningsandele

Børsnoterede investeringsforeningsandele måles til dagsværdi med udgangspunkt i den officielle lukkekurs på balancedagen. Hvis en officiel lukkekurs ikke findes, anvendes den offentlige børskurs. Unoterede investeringsforeningsandele måles til den af udbyder beregnede kurs, der bygger på de underliggende værdipapirers dagspris.

Obligationer, pantesikrede udlån og andre udlån

Obligationer, pantesikrede udlån og andre udlån måles til dagsværdi. Dagsværdien af noterede obligationer opgøres med udgangspunkt i den officielle lukkekurs på balancedagen. Hvis en officiel lukkekurs ikke findes, anvendes den officielle børskurs.

Dagsværdien af udtrukne børsnoterede obligationer måles dog til nutidsværdien af udtrækningsbeløbet. For øvrige unoterede obligationer og udlån opgøres dagsværdien ud fra almindeligt anerkendte værdiansættelsesteknikker, der indtager alle tilgængelige data, som markedsdeltagere må antages at ville tage i betragtning ved en prisfastsættelse. PenSam benytter et internationalt anerkendt kreditvurderingsværktøj til understøttelse af ovenstående teknikker.

Afledte finansielle instrumenter

Børsnoterede og unoterede afledte finansielle instrumenter måles til dagsværdi, og reguleringer indregnes løbende i resultatopgørelsen under 'Kursreguleringer'.

Positive dagsværdier indregnes i balancen under 'Afledte finansielle instrumenter', og negative dagsværdier indregnes i balancen under 'Anden gæld og Gæld til kreditinstitutter'.

For afledte finansielle instrumenter, der ikke er børsnoterede, anvendes til værdiansættelsen almindeligt anerkendte værdiansættelsesmetoder. De valgte metoder tilpasses de enkelte afledte finansielle instrumenter.

Der foretages analyser af værdiansættelserne i forhold til eksterne modparter og i forhold til priser fastsat af en uafhængig finansiell institution

for at vurdere og efterprøve de af selskabet fastsatte værdier.

Repoer behandles som lån mod sikkerhed. Obligationer solgt som led i en repoforretning er medtaget i balancen til dagsværdi.

Forsikringsmæssige hensættelser

Værdiansættelse af forsikringsmæssige hensættelser

De forsikringsmæssige hensættelser vedrører aktiviteterne i datterselskaberne PenSam Liv og PenSam Forsikring.

De forsikringsmæssige hensættelser værdiansættes på samme måde til regnskabsafslæggelse som til solvensformål, hvorfor de forsikringsmæssige hensættelser til solvensformål kun afviger fra de regnskabsmæssige hensættelser ved, at de forsikringsmæssige hensættelser til solvensformål ikke indeholder fortjenstmargenen.

Måling af forpligtelser vedrørende forsikringskontrakter

Livsforsikringskontrakter

Vurderingen af kundebestandens levetid, død og invaliditet har en væsentlig indflydelse på opgørelsen af de forsikringsmæssige hensættelser, og derfor foretages der regelmæssigt en vurdering af bedste skøn for de nævnte parametre.

Erfaringerne, der danner baggrund for fastsættelse af parametre til hensættelsesberegning, er indhentet over fem år, hvor førtidspensionsreformen er trådt i kraft undervejs i perioden. Der er usikkerhed om reformens langsigtede effekt, hvilket kan påvirke hensættelsernes størrelse fremadrettet.

Fastlæggelse af forudsætningerne er baseret på erfaringer fra PenSam Liv's bestand og er påvirket af aktuarmæssige skøn, der har betydning for hensættelsernes størrelse.

Den anvendte metode for vurdering af bedste skøn for levetid og død skelner mellem levetid for raske og invalide, idet der i PenSam Liv er observeret stor forskel i levetid imellem raske og invalide.

Til vurdering af den observerede dødelighed anvendes PenSam Liv's bestand som grundlag

for raske. Vurdering af den observerede dødelighed for invalide er baseret på PenSam gruppens bestand, da dette bidrager til en mere sikker estimation. Det er endvidere vurderingen, at en metode, der skelner mellem raske og invalide, er udtryk for bedste skøn på det foreliggende grundlag.

Skadesforsikringskontrakter

De skøn, der påvirker regnskabet mest, er skøn vedrørende de forsikringsmæssige hensættelser. Selskabets væsentligste forretningsområde omfatter forsikring ved visse kritiske sygdomme. De væsentligste forudsætninger vedrører forventningerne til antallet af skadessager og fastsættelse af de forventede fremtidige udbetalinger som følge af udvikling i antal og forventet behandling af kritisk sygdom.

Skøn er foretaget på baggrund af den historik, som selskabet har opbygget for efteranmeldelser samt vurdering af afløbsgevinster og -tab. Fastsættelse af hensættelserne er baseret på anerkendte metoder og opgøres af aktuarer. Der vil være en usikkerhed relateret til, hvorvidt det statistiske grundlag og historik kan anvendes til estimat af endnu ikke færdigafviklede skader.

Det er ledelsens vurdering, at de anvendte skøn er forsvarlige og et udtryk for bedste skøn for regnskabsposternes dagsværdier.

Forsikringsmæssige hensættelser i livsforsikring

Forsikringsmæssige hensættelser opgøres på basis af det til Finanstilsynet anmeldte tekniske grundlag for beregning af forsikringsmæssige hensættelser. Forsikringsmæssige hensættelser opdeles på balancen i livsforsikringshensættelser og fortjenstmargen på livsforsikringer og investeringskontrakter.

Livsforsikringshensættelser

Livsforsikringshensættelser opdeles i noterne i garanterede ydelser, risikomargen, individuelt bonuspotentiale samt kollektivt bonuspotentiale.

Nutidsværdien af fremtidige betalingsstrømme findes ved diskontering med rentekurven, jf. regnskabsbekendtgørelsen, hvor satserne er med volatilitetsjustering og reduceret med pensjonsafkastbeskatningssatsen.

Forudsætninger vedrørende dødelighed og invaliditet er fastlagt på baggrund af erfaringer fra bestanden i PenSam. Forudsætninger vedrørende de fremtidige administrationsomkostninger er baseret på erfaringer i PenSam vedrørende omkostninger pr. forsikret.

For livsforsikringshensættelserne vedrørende ikke-garanterede ydelser er underposterne garanterede ydelser og risikomargen nul, og der er alene individuelt bonuspotentiale og kollektivt bonuspotentiale.

Garanterede ydelser

Garanterede ydelser er opgjort som nutidsværdi af betalingsstrømme vedrørende præmier, ydelser og administrationsomkostninger. Betalingsstrømmene er opgjort under hensyntagen til sandsynligheden for tilbagekøb, overgang til fripolice og diverse forsikringsbegivenheder.

Nutidsværdierne opgøres efter markedsforudsætningerne. Hertil lægges et tillæg til dækning af fremtidige ydelser foranlediget af indtrufne forsikringsbegivenheder samt et tillæg for ubetalte, forfaldne forsikringsydelser.

Risikomargen

Risikomargenen beregnes efter kapitalomkostningsmetoden under Solvens II.

Individuelt bonuspotentiale og kollektivt bonuspotentiale

Den forsikredes bonusret opgøres residualt i forhold til de forsikringsmæssige hensættelser efter finansiering af garanterede ydelser, risikomargen og fortjenstmargen. Den del af værdien af bonusretten, der er indeholdt i de retrospektive hensættelser, er individuelt bonuspotentiale, mens den del, der ikke er fordelt til de enkelte forsikringer, er kollektivt bonuspotentiale.

Individuelt bonuspotentiale og kollektivt bonuspotentiale kan sammen med fortjenstmargen anvendes til betaling af den anmeldte risikoforrentning samt til dækning af negative realiserede resultater i henhold til kontributionsbekendtgørelsen.

Fortjenstmargen

Fortjenstmargenen indeholder nutidsværdien af fortjenstdelen af fremtidig risikoforrentning, jf. de anmeldte regler herfor. Fortjenstmargenen er i

henhold til selskabets anmeldte markedsværdigrundlag beregnet ud fra, at den indeholder nutidsværdien af fortjenstdelen af fremtidig risikofortrentning.

Fortjenstmargenen kan ikke overstige værdien af de forsikringsmæssige hensættelser med fradrag af garanterede ydelser og risikomargen.

Forsikringsmæssige hensættelser i skadesforsikring

Forsikringsmæssige hensættelser opdeles i præmiehensættelser, fortjenstmargen, erstatningshensættelser og risikomargen.

Præmiehensættelser

Præmiehensættelser svarer til den del af præmien, der vedrører den ikke-forløbne risikoperiode. Præmiehensættelserne udgør mindst den del af bruttopræmien, der svarer til den del af forsikringsperioden, der vedrører efterfølgende regnskabsår. Præmiehensættelserne er diskonteret. Nutidsværdien af fremtidige betalingsstrømme findes ved diskontering med rentekurven, jf. regnskabsbekendtgørelsen.

Fortjenstmargen på skadesforsikringskontrakter

Fortjenstmargenen indeholder den forventede fortjeneste i de ikke-forløbne dele af risikoperioderne for selskabets indgåede forsikringskontrakter. Den forventede fortjeneste beregnes ud fra udviklingen i de hidtidige erfaringer for indtjening og fordelt på de enkelte produkter.

I beregningen af fremtidige betalingsstrømme indgår de forventede betalinger efter balancedagen vedrørende de af selskabet indgåede forsikringskontrakter, uanset om risikoperioden er påbegyndt eller ej.

Erstatningshensættelser

Erstatningshensættelser opgøres ultimo regnskabsåret som summen af anmeldte, endnu ikke afregnede erstatningskrav med tillæg af forventede efteranmeldte erstatningskrav samt et skønnet erstatningskrav for utilstrækkeligt oplyste forsikringsbegivenheder.

De anmeldte erstatningskrav opgøres enten som en sag-for-sag vurdering eller bliver estimeret ud fra statistiske metoder med basis i erfaringer fra tidligere år. Erstatningshensættelserne fastsæt-

tes for hver branche med baggrund i aktuarmæssige modeller.

De opgjorte erstatningshensættelser forhøjes derudover med beløb til dækning af direkte og indirekte skadesbehandlingsomkostninger i forbindelse med afvikling af erstatningsforpligtelserne. Erstatningshensættelserne er diskonteret. Nutidsværdien af fremtidige betalingsstrømme findes ved diskontering med rentekurve, jf. regnskabsbekendtgørelsen.

Risikomargen på skadesforsikringskontrakter

Risikomargenen beregnes således, at hensættelserne svarer til det beløb, som et andet forsikringsselskab kan forventes at kræve for at overtage og honorere forsikringsforpligtelserne. Risikomargenen beregnes efter kapitalomkostningsmetoden under Solvens II. Ændringer i risikomargen i resultatopgørelsen fordeles mellem ændringer, der kan henføres til præmiehensættelserne henholdsvis erstatningshensættelserne.

Andre forpligtelser

Andre forpligtelser er udskudt skat, gældsposter og negativ værdi af afledte finansielle kontrakter. Posterne er værdiansat til samme værdi som i årsrapporten. Der foretages ikke diskontering af udskudt skat.

Alternative værdiansættelsesmetoder

Der anvendes ikke alternative værdiansættelsesmetoder.

Andre oplysninger

Der vurderes ikke at være andre væsentlige oplysninger om værdiansættelsen af aktiver og passiver til solvensformål.

Kapitalforvaltning

Koncernsolvensen opgøres ved en kombination af metode 1 og metode 2 i Solvens II-direktivet, dvs. regnskabskonsolidering hhv. fradrag og aggregering. PenSam Bank og PenSam Liv indregnes i henhold til metode 2.

I kapitalgrundlaget indgår egenkapital og fortjenstmargen i PenSam Forsikring samt en andel af overskudskapital og fortjenstmargen i PenSam Liv.

Opgørelserne i PenSam Holding er domineret af bidragene fra PenSam Liv.

Selskabet har i hele 2017 overholdt såvel solvenskapitalkravet og minimumskapitalkravet.

Kapitalgrundlag

Bestyrelsen har besluttet, at PenSam Holding's kapital som udgangspunkt udgøres af egenkapital og dermed ikke af kapital finansieret af långivere. Beslutningen udelukker dog ikke, at kapitalnødsplanen kan indeholde elementer af fremmedkapital.

Hertil kommer til solvensformål fortjenstmargen i PenSam Forsikring samt en andel af fortjenstmargen og overskudskapital i PenSam Liv.

Der er i den strategiske planlægningsperiode 2017-2020 ikke forventning om at ændre på denne beslutning.

Kapitalgrundlaget er specificeret i tabellen nedenfor:

Mio. kr.	Ult. 2017	Primo 2017
Egenkapital	+2.104	+2.280
Fradrag for Immaterielle aktiver	-148	-275
Fortjenstmargen, PenSam Forsikring	+17	+23
Overskudskapital/Fortjenstmargen i PenSam Liv	+7.682	+7.304
- Andel som ikke medregnes i kapitalgrundlag	-6.639	-6.212
I alt	+2.955	+3.120

Klassificering af kapitalgrundlaget i Tiers følger af klassificeringen af Tiers i datterselskaberne. Kapitalgrundlaget består udelukkende af Tier I, på nær elementet udskudt skatteaktiv i PenSam Forsikring (8 mio. kr.).

Der er væsentlige forskelle i forhold til selskabets regnskab. Disse består primært i, at immaterielle aktiver værdiansættes til 0 i Solvens II-balancen, samt at kun en mindre andel af overskudskapital/fortjenstmargen indgår i kapitalgrundlaget til solvensformål. Omkring 6,6 mia. kr. af kapitalgrundlaget i PenSam Liv indgår således ikke i kapitalgrundlaget i PenSam Holding ultimo 2017, jf. tabellen ovenfor.

Solvenskapitalkrav og minimumskapitalkrav

PenSam Holding anvender standardformlen til opgørelse af koncernsolvensen. Der anvendes ikke selskabsspecifikke parametre eller forenklede beregninger.

Koncernsolvensen opgøres fra 2016 ved en kombination af metode 1 og metode 2 i Solvens II-direktivet, dvs. regnskabskonsolidering hhv. fradrag og aggregering.

Selskabet har i 2015 ansøgt Finanstilsynet om og fået godkendt anvendelse af denne koncernsolvensmetode, hvorefter PenSam Bank og PenSam Liv indregnes i henhold til metode 2, dvs. via fradrag og aggregering.

Opgørelsen af hhv. solvenskapitalkrav og minimumskapitalkrav ultimo 2017 er specificeret i tabellen nedenfor:

	SCR, Mio. kr.	MCR, Mio. kr.
Markeds-, kredit- og modpartsrisiko	103	-
Forsikringsmæssige risici	73	-
Operationelle risici	8	-
Andet (diversifikation, skatteaktiv, mv.)	-65	-
Metode 1	119	33
PenSam Bank	116	-
PenSam Liv	1.380	345
I alt	1.615	378

Solvenskapitalkravet ligger på et stabilt niveau løbet af 2017 med mindre udsving primært som følge af bevægelser på de finansielle markeder, som har påvirket solvenskravet i PenSam Liv.

Anvendelse af delmodul for løbetidsbaserede aktierisici til beregningen af solvenskapitalkravet

PenSam Holding anvender ikke delmodul for løbetidsbaserede aktierisici til beregning af solvenskapitalkravet.

Forskelle mellem standardformlen og en intern model

PenSam Holding anvender standardformlen til opgørelse af koncernsolvensen.

Manglende overholdelse af minimumskapitalkravet og manglende overholdelse af solvenskapitalkravet

Selskabet har i hele 2016 overholdt såvel solvenskapitalkravet som minimumskapitalkravet.

Koncernoplysninger

Koncernsolvensen opgøres fra 2016 ved en kombination af metode 1 og metode 2 i Solvens

II-direktivet, dvs. regnskabskonsolidering hhv. fradrag og aggregering.

Selskabet har i 2015 ansøgt Finanstilsynet om og fået godkendt anvendelse af denne koncernsolvens-metode, hvorefter PenSam Bank og PenSam Liv indregnes i henhold til metode 2, dvs. via fradrag og aggregering. Begge selskabers solvenskapitalkrav indgår med 100% i opgørelsen af koncernsolvensen.

For så vidt angår PenSam Bank beregnes solvenskravet efter bankreglerne, for PenSam Forsikring og PenSam Liv efter Solvens II-reglerne. I henhold til disse skal man anvende standardmetoden eller anvende en fuld eller partiel intern model, der i givet fald skal godkendes af Finanstilsynet.

PenSam Liv har søgt om og fået godkendelse til at anvende en partiel intern model for levetidsrisiko. Modellen er udviklet, idet EU's standardmetode for solvensbehov vedrørende levetidsrisiko ikke harmonerer med de danske krav i forhold til hensættelser under Finanstilsynets levetidsbenchmark. Derfor anvendes for PenSam Forsikring alene standardmodellen, mens der for PenSam Liv anvendes standardmodellen justeret med den partielle interne model vedrørende levetidsrisiko.

Der er ikke væsentlige diversifikationseffekter, da solvenskapitalkravet vedrørende PenSam Liv er meget dominerende, og da PenSam Liv indregnes efter metode 2.

Det vurderes ikke, at der er væsentlige begrænsninger i forhold til ombyttelighed og overførbarhed af det anerkendte kapitalgrundlag til dækning af koncernens solvenskapitalkrav. Kapitalgrundlaget består af selskabets egenkapital, korrigeret for immaterielle aktiver, fortjenstmargen i PenSam Forsikring samt en andel af overskudskapital og fortjenstmargen i PenSam Liv, som står i forhold til solvenskapitalkravet i PenSam Liv.

Andre oplysninger

Der vurderes ikke at være andre væsentlige oplysninger om kapitalforvaltningen.

Bilag

Bilag 1 - Balance

S.02.01.02		Solvens II-værdi
<i>Angivet i mio. kr.</i>		C0010
Aktiver		
Immaterielle aktiver	R0030	0,0
Udskudte skatteaktiver	R0040	10,1
Pensionsmæssigt overskud	R0050	0,0
Materielle anlægsaktiver, som besiddes til eget brug	R0060	0,0
Investeringer (bortset fra aktiver, der besiddes i forbindelse med indeksregulerede og unit-linked aftaler)	R0070	9368,3
Ejendomme (bortset fra til eget brug)	R0080	0,0
Besiddelser i tilknyttede selskaber, herunder kapitalinteresser	R0090	9116,4
Aktier	R0100	11,6
Aktier — noterede	R0110	11,6
Aktier — unoterede	R0120	0,0
Obligationer	R0130	239,4
Statsobligationer	R0140	15,9
Erhvervsobligationer	R0150	223,6
Strukturerede værdipapirer	R0160	0,0
Sikrede værdipapirer	R0170	0,0
Kollektive investeringsinstitutter	R0180	0,7
Derivater	R0190	0,1
Indskud, bortset fra likvider	R0200	0,0
Øvrige investeringer	R0210	0,0
Aktiver, der besiddes i forbindelse med indeksregulerede og unit-linked aftaler	R0220	0,0
Lån, herunder realkreditlån	R0230	0,0
Policelån	R0240	0,0
Lån, herunder realkreditlån, til fysiske personer	R0250	0,0
Andre lån, herunder realkreditlån	R0260	0,0
Beløb, der kan tilbagekræves i henhold til genforsikringsaftaler fra:	R0270	10,1
Skadesforsikring og sygeforsikring svarende til skadesforsikring	R0280	10,1
Skadesforsikring undtagen sygeforsikring	R0290	10,1
Sygeforsikring svarende til skadesforsikring	R0300	0,0
Livsforsikring og sygeforsikring svarende til livsforsikring, undtagen sygeforsikring og indeksreguleret og unit-linked	R0310	0,0
Sygeforsikring svarende til livsforsikring	R0320	0,0
Livsforsikring, undtagen sygeforsikring og indeksreguleret og unit-linked	R0330	0,0
Livsforsikring, indeksreguleret og unit-linked	R0340	0,0
Indskud til cedenter	R0350	0,0
Tilgodehavender fra forsikringer og mæglere	R0360	0,0
Tilgodehavender fra genforsikring	R0370	0,0
Tilgodehavender (handel, ikke forsikring)	R0380	33,5
Egne aktier (som besiddes direkte)	R0390	0,0
Forfaldne beløb vedrørende kapitalgrundlagselementer eller garantikapital, der er indkaldt, men endnu ikke indbetalt	R0400	0,0
Likvider	R0410	19,9
Alle øvrige aktiver, ikke anført andetsteds	R0420	1,6
Aktiver i alt	R0500	9443,5

Forpligtelser		C0010
Forsikringsmæssige hensættelser — Skadesforsikring	R0510	107,5
Forsikringsmæssige hensættelser — Skadesforsikring (undtagen sygeforsikring)	R0520	37,0
Forsikringsmæssige hensættelser beregnet under et	R0530	-
Bedste skøn	R0540	36,1
Risikomargin	R0550	0,9
Forsikringsmæssige hensættelser — Sygeforsikring (svarende til skadesforsikring)	R0560	70,5
Forsikringsmæssige hensættelser beregnet under et	R0570	-
Bedste skøn	R0580	66,4
Risikomargin	R0590	4,1
Forsikringsmæssige hensættelser — Livsforsikring (undtagen indeksreguleret og unit-linked)	R0600	-
Forsikringsmæssige hensættelser — Sygeforsikring (svarende til livsforsikring)	R0610	-
Forsikringsmæssige hensættelser beregnet under et	R0620	-
Bedste skøn	R0630	-
Risikomargin	R0640	-
Forsikringsmæssige hensættelser — Livsforsikring (undtagen sygeforsikring og indeksreguleret og unit-linked)	R0650	-
Forsikringsmæssige hensættelser beregnet under et	R0660	-
Bedste skøn	R0670	-
Risikomargin	R0680	-
Forsikringsmæssige hensættelser — Indeksreguleret og unit-linked	R0690	-
Forsikringsmæssige hensættelser beregnet under et	R0700	-
Bedste skøn	R0710	-
Risikomargin	R0720	-
Andre forsikringsmæssige hensættelser	R0730	-
Eventualforpligtelser	R0740	-
Hensættelser, som ikke er forsikringsmæssige hensættelser	R0750	-
Pensionsforpligtelser	R0760	-
Indskud fra genforsikringselskaber	R0770	-
Udskudte skatteforpligtelser	R0780	-
Derivater	R0790	-
Gæld til kreditinstitutter	R0800	-
Andre finansielle forpligtelser end gæld til kreditinstitutter	R0810	-
Forpligtelser vedrørende forsikringer og mæglere	R0820	-
Forpligtelser vedrørende genforsikring	R0830	4,5
Forpligtelser (handel, ikke forsikring)	R0840	9
Efterstillet gæld	R0850	-
Efterstillet gæld ikke medregnet i basiskapitalgrundlaget	R0860	-
Efterstillet gæld medregnet i basiskapitalgrundlaget	R0870	-
Alle øvrige passiver, ikke anført andetsteds	R0880	-
Passiver i alt	R0900	120,6
Overskydende aktiver i forhold til passiver	R1000	9.599,9

Bilag 2 - Præmier, erstatningsudgifter og omkostninger efter branche

S.05.01.02		Branche vedrørende: Skadesforsikringsforpligtelser											Branche vedrørende: ikke-proportional genforsikring				I alt	
		Forsikring vedrørende udgifter til lægebehandling	Forsikring vedrørende indkomstsikring	Arbejdsskade-forsikring	Motoransvarsforsikring	Anden motorforsikring	Sø-, luftfarts- og transportforsikring	Brand og andre skader på ejendom	Almindelig ansvarsforsikring	Kredit- og kautionforsikring	Retslægeforsikring	Assistance	Diverse økonomiske tal	Sygeforsikring	Ulykkesforsikring	Sø-, luftfarts- og transportforsikring		Materielle anlægsaktiver
Angivet i mio. kr.		C0010	C0020	C0030	C0040	C0050	C0060	C0070	C0080	C0090	C0100	C0110	C0120	C0130	C0140	C0150	C0160	C0200
Tegnede præmier																		
Brutto — Direkte virksomhed	R0110	6,0	199,1	0,0	10,4	28,2	0,0	28,0	2,4	0,0	0,6	3,6	1,6					279,8
Brutto — Accepteret proportional genforsikring	R0120	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0					0,0
Brutto — Accepteret ikkeproportional genforsikring	R0130																	
Genforskringsandel	R0140	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	14,0	0,0	0,0	0,2	1,8	0,0					16,2
Netto	R0200	6,0	198,9	0,0	10,4	28,2	0,0	14,0	2,4	0,0	0,4	1,8	1,6					263,7
Præmieindtægter		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0					0,0
Brutto — Direkte virksomhed	R0210	5,9	201,1	0,0	10,6	28,3	0,0	28,1	2,3	0,0	0,6	3,6	1,7					282,2
Brutto — Accepteret proportional genforsikring	R0220	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0					0,0
Brutto — Accepteret ikkeproportional genforsikring	R0230																	
Genforskringsandel	R0240	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	14,0	0,0	0,0	0,2	1,8	0,0					16,1
Netto	R0300	5,9	201,0	0,0	10,6	28,3	0,0	14,2	2,3	0,0	0,5	1,8	1,7					266,2
Erstatningsudgifter		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0					0,0
Brutto — Direkte virksomhed	R0310	1,4	177,0	0,0	6,8	21,4	0,0	20,6	0,6	0,0	0,7	1,8	1,2					231,6
Brutto — Accepteret proportional genforsikring	R0320	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0					0,0
Brutto — Accepteret ikkeproportional genforsikring	R0330																	
Genforskringsandel	R0340	0,0	0,0	0,0	-0,6	-0,1	0,0	10,3	0,0	0,0	0,3	0,9	0,0					10,9
Netto	R0400	1,4	177,0	0,0	7,3	21,5	0,0	10,3	0,6	0,0	0,3	0,9	1,2					220,7
Ændringer i andre forsikringsmæssige hensættelser		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0					0,0
Brutto — Direkte virksomhed	R0410	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0					0,0
Brutto — Accepteret proportional genforsikring	R0420	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0					0,0
Brutto — Accepteret ikkeproportional genforsikring	R0430																	
Genforskringsandel	R0440	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0					0,0
Netto	R0500	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0					0,0
Omkostninger	R0550	1,7	32,2	0,0	1,7	5,3	0,0	8,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,6					49,8
Andre omkostninger	R1200																	0,0
Samlede omkostninger	R1300																	49,8

Bilag 3 - Præmier, erstatningsudgifter og omkostninger efter branche

S.05.01.02		Branche vedrørende: Livsforsikringsforpligtelser						Livsgefor- sikringsfor- pligtelser		I alt
		Sygeforsikring	Forsikring med gevinstandel	Indeksreguleret og unit-linket forsikring	Anden livsforsikring	Annuiteter hidrørende fra skadesforsikringsaftaler og relaterede til sygeforsikringsforpligtelse	Annuiteter hidrørende fra skadesforsikringsaftaler og relaterede til andre forsikringsforpligtelser end sygeforsikringsforpligtelse	Sygegenforsikring	Livsgeforforsikring	
Angivet i mio. kr.		C0210	C0220	C0230	C0240	C0250	C0260	C0270	C0280	C0300
Tegnede præmier										
Brutto	R1410	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Genforsikringsandel	R1420	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	R1500	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Præmieindtægter										
Brutto	R1510	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Genforsikringsandel	R1520	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	R1600	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Erstatningsudgifter										
Brutto	R1610	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Genforsikringsandel	R1620	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	R1700	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ændringer i andre forsikringsmæssige hensættelser										
Brutto	R1710	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Genforsikringsandel	R1720	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	R1800	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Omkostninger	R1900	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Andre omkostninger	R2500									0,0
Samlede omkostninger	R2600									0,0

Bilag 4 - Kapitalgrundlag

S.23.01.22		I alt	Tier 1 — Ubegrænset	Tier 1 — Begrænset	Tier 2	Tier 3
Angivet i mio. kr.		C0010	C0020	C0030	C0040	C0050
Basiskapitalgrundlag før fradrag af kapitalinteresser i andre finansielle sektorer						
Stamaktiekapital (uden fradrag af egne aktier)	R0010	250,0	250,0		0,0	
Ikke til rådighed stående, indkaldt, men ikke indbetalt stamaktiekapital på koncernniveau	R0020	0,0	0,0		0,0	
Overkurs ved emission vedrørende stamaktiekapita	R0030	32,6	32,6		0,0	
Garantikapital og medlemsbidrag eller tilsvarende basiskapitalgrundlagselementer for gensidige og gensidiglignende selskaber	R0040	0,0	0,0		0,0	
Efterstillede gensidige medlemskonti	R0050	0,0		0,0	0,0	0,0
Ikke til rådighed stående, efterstillede gensidige medlemskonti på koncernniveau	R0060	0,0		0,0	0,0	0,0
Overskudskapital	R0070	0,0	0,0			
Ikke til rådighed stående overskudskapital på koncernniveau	R0080	0,0	0,0			
Præferenceaktier	R0090	0,0		0,0	0,0	0,0
Ikke til rådighed stående præferenceaktier på koncernniveau	R0100	0,0		0,0	0,0	0,0
Overkurs ved emission vedrørende præferenceaktier	R0110	0,0		0,0	0,0	0,0
Ikke til rådighed stående overkurs ved emission vedrørende præferenceaktier på koncernniveau	R0120	0,0		0,0	0,0	0,0
Afstemningsreserve	R0130	2663,9	2663,9			
Efterstillet gæld	R0140	0,0		0,0	0,0	0,0
Ikke til rådighed stående efterstillet gæld på koncernniveau	R0150	0,0		0,0	0,0	0,0
Et beløb svarende til værdien af udskudte skatteaktiver netto	R0160	8,0				8,0
Beløb svarende til værdien af ikke til rådighed stående udskudte skatteaktiver på koncernniveau netto	R0170	0,0				0,0
Andre, ikke ovenfor angivne elementer godkendt som basiskapitalgrundlag af tilsynsmyndigheden	R0180	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ikke til rådighed stående kapitalgrundlag vedrørende andre kapitalgrundlagselementer godkendt af tilsynsmyndighed	R0190	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Minoritetsinteresser (hvis ikke indberettet som en del af et andet kapitalgrundlagselement)	R0200	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ikke til rådighed stående minoritetsinteresser på koncernniveau	R0210	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kapitalgrundlag jf. regnskabet, som ikke bør medregnes i afstemningsreserven, og som ikke opfylder kriterierne for klassificering som kapitalgrundlag i henhold til Solvens II						
Kapitalgrundlag jf. regnskabet, som ikke bør medregnes i afstemningsreserven, og som ikke opfylder kriterierne for klassificering som kapitalgrundlag i henhold til Solvens II	R0220	0,0				

Fradrag						
Fradrag vedrørende kapitalinteresser i andre finansielle selskaber, herunder ikkeregulerede selskaber, der udøver finansielle aktiviteter	R0230	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Heraf fratrukket i henhold til artikel 228 i direktiv 2009/138/EF	R0240	0,0	0,0	0,0	0,0	
Fradrag vedrørende kapitalinteresser, hvor informationer mangler (artikel 229)	R0250	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Fradrag vedrørende kapitalinteresser efter metoden med fradrag og aggregering, når der anvendes en kombination af metoder	R0260	2622,6	2622,6	0,0	0,0	0,0
Ikke til rådighed stående kapitalgrundlagselementer	R0270	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Fradrag i alt	R0280	2622,6	2622,6	0,0	0,0	0,0
Samlet basiskapitalgrundlag efter fradrag	R0290	332,0	324,0	0,0	0,0	8,0
Supplerende kapitalgrundlag						
Ubetalt og ikkeindkaldt stamaktiekapital, som kan kræves indkaldt	R0300	0,0			0,0	
Ikkeindbetalt og ikkeindkaldt garantikapital og ikkeindbetalte og ikkeindkaldte medlemsbidrag eller tilsvarende basiskapitalgrundlagselementer for gensidige og gensidiglignende selskaber, som kan kræves indkaldt	R0310	0,0			0,0	
Ubetalte og ikkeindkaldte præferenceaktier, som kan kræves indkaldt	R0320	0,0			0,0	0,0
Remburser og garantier ikke henhørende under artikel 96, stk. 1, nr. 2), i direktiv 2009/138/EF	R0350	0,0			0,0	0,0
Remburser og garantier henhørende under artikel 96, stk. 1, nr. 2), i direktiv 2009/138/EF	R0340	0,0			0,0	
Indkaldelse af supplerende bidrag hos medlemmer henhørende under artikel 96, stk. 1, nr. 3), i direktiv 2009/138/EF	R0360	0,0			0,0	
Indkaldelse hos medlemmer af supplerende bidrag ikke henhørende under artikel 96, stk. 1, nr. 3), i direktiv 2009/138/EF	R0370	0,0			0,0	0,0
Ikke til rådighed stående supplerende kapitalgrundlag på koncernniveau.	R0380	0,0			0,0	0,0
Andre former for supplerende kapitalgrundlag	R0390	0,0			0,0	0,0
Samlet supplerende kapitalgrundlag	R0400	0,0			0,0	0,0
Kapitalgrundlag i andre finansielle sektorer						
Kreditinstitutter, investeringselskaber, finansieringsinstitutter, forvaltere af alternative investeringsfonde	R0410	254,3	254,3	0,0	0,0	
Arbejdsmarkedsrelaterede pensionskasser	R0420	2368,3	2368,3	0,0	0,0	0,0
Ikkeregulerede enheder, der udøver finansielle aktiviteter	R0430	0,0	0,0	0,0	0,0	
Kapitalgrundlag i alt i andre finansielle sektorer	R0440	0,0	0,0	0,0	0,0	
Kapitalgrundlag, når metoden med fradrag og aggregering anvendes, alene eller i kombination med metode 1			0,0			
Aggregeret kapitalgrundlag, når metoden med fradrag og aggregering og en kombination af metoder anvendes	R0450	2622,6	2622,6	0,0	0,0	0,0
Aggregeret kapitalgrundlag, når metoden med fradrag og aggregering og en kombination af metoder anvendes, eksklusive koncerninterne transaktioner	R0460	2622,6	2622,6	0,0	0,0	0,0
Til rådighed stående kapitalgrundlag i alt til opfyldelse af det konsoliderede solvenskapitalkrav (eksklusive kapitalgrundlag fra andre finansielle sektorer og fra selskaber der er omfattet af metoden med fradrag og aggregering)	R0520	332,0	324,0	0,0	0,0	8,0
Til rådighed stående kapitalgrundlag i alt til opfyldelse af det konsoliderede minimumssolvenskapitalkrav	R0530	324,0	324,0	0,0	0,0	
Anerkendt kapitalgrundlag i alt til opfyldelse af det konsoliderede solvenskapitalkrav (eksklusive kapitalgrundlag fra andre finansielle sektorer og fra selskaber der er omfattet af metoden med fradrag og aggregering)	R0560	332,0	324,0	0,0	0,0	8,0
Anerkendt kapitalgrundlag i alt til opfyldelse af det konsoliderede minimumssolvenskapitalkrav	R0570	324,0	324,0	0,0	0,0	
Koncernens konsoliderede minimumssolvenskapitalkrav	R0610	33,1	0,0			
Forhold mellem anerkendt kapitalgrundlag og koncernens konsoliderede minimumssolvenskapitalkrav	R0650	980,20%	0			
Anerkendt kapitalgrundlag i alt til opfyldelse af koncernens solvenskapitalkrav (inklusive kapitalgrundlag fra andre finansielle sektorer og fra selskaber, der er omfattet af metoden med fradrag og aggregering)	R0660	2954,6	2946,5	0,0	0,0	8,0
Solvenskapitalkrav på koncernniveau	R0680	1615,0				
Forhold mellem det anerkendte kapitalgrundlag og koncernens solvenskapitalkrav (inklusive andre finansielle sektorer og selskaber, der er omfattet af metoden med fradrag og aggregering)	R0690	182,95%				

Bilag 5 - Afstemningsreserve

S.23.01.22		
<i>Angivet i mio. kr.</i>		C0060
Afstemningsreserve		
Overskydende aktiver i forhold til passiver	R0700	9599,9
Egne aktier (som besiddes direkte og indirekte)	R0710	0,0
Påregnelige udbytter, udlodninger og gebyrer	R0720	0,0
Andre basiskapitalgrundlagselementer	R0730	290,6
Justering for begrænsede kapitalgrundlagselementer i forbindelse med matchtilpasningsporteføljer og ring-fenced fonde	R0740	0,0
Andet ikke til rådighed stående kapitalgrundlag	R0750	6645,3
Afstemningsreserve	R0760	2663,9
Forventet fortjeneste		
Forventet fortjeneste indeholdt i fremtidige præmier — Livsforsikring	R0770	0,0
Forventet fortjeneste indeholdt i fremtidige præmier — Skadesforsikring	R0780	16,6
Samlet forventet fortjeneste indeholdt i fremtidige præmier	R0790	16,6

Bilag 6 - Solvenskapitalkrav – For koncerner, der anvender standardformlen

S.25.01.22		Brutto solvenskapitalkrav	Selskabsspecifikke parametre		Forenklinger
			C0110	C0090	
Angivet i mio. kr.					
	Markedsrisici	R0010	103,5		Nej
	Modpartsrisici	R0020	0,8		
	Livsforsikringsrisici	R0030	0,0	Nej	Nej
	Sygeforsikringsrisici	R0040	72,9	Nej	Nej
	Skadesforsikringsrisici	R0050	15,9	Nej	Nej
	Diversifikation	R0060	-48,3		
	Risici på immaterielle aktiver	R0070	0,0		
	Primært solvenskapitalkrav	R0100	144,7		
	Beregning af solvenskapitalkravet		C0100		
	Operationelle risici	R0130	8,0		
	Forsikringsmæssige hensættelsers tabsabsorberende evne	R0140	0,0		
	Udskudte skatters tabsabsorberende evne	R0150	-32,8		
	Kapitalkrav for aktiviteter omfattet af artikel 4 i direktiv 2003/41/EF	R0160	0,0		
	Solvenskapitalkrav eksklusive kapitaltillæg	R0200	116,3		
	Skøn over forsikringsmæssige hensættelsers tabsabsorberende evne, hvis modelleret inden for komponenter	R0210	0,0		
	Skøn over udskudt skats tabsabsorberende evne, hvis modelleret inden for komponenter	R0220	0,0		
	Andre oplysninger om solvenskapitalkravet				
	Kapitalkrav for delmodulet for løbetidsbaserede aktierisici	R0400	0,0		
	Samlede teoretiske solvenskapitalkrav for den resterende del	R0410	0,0		
	Samlede teoretiske solvenskapitalkrav for ring-fenced fonde	R0420	0,0		
	Samlede teoretiske solvenskapitalkrav for matchtilpasningsporteføljer	R0430	0,0		
	Diversifikationseffekter som følge af sammenlægning af teoretiske solvenskapitalkrav for ring-fenced fonde med henblik på artikel 304	R0440	0,0		
	Koncernens konsoliderede minimumsolvenskapitalkrav	R0470	116,3		
	Oplysninger om andre enheder				
	Kapitalkrav for andre finansielle sektorer (ikkeforsikringsmæssige kapitalkrav)	R0500	0,0		
	Kapitalkrav for andre finansielle sektorer (ikkeforsikringsmæssige kapitalkrav) — Kreditinstitutter, investeringsselskaber og finansieringsinstitutter, forvaltere af alternative investeringsfonde og UCITS-administrationsselskaber	R0510	117,2		
	Kapitalkrav for andre finansielle sektorer (ikkeforsikringsmæssige kapitalkrav) — Arbejdsmarkedsrelaterede pensionskasser	R0520	1579,2		
	Kapitalkrav for andre finansielle sektorer (ikkeforsikringsmæssige kapitalkrav) — Kapitalkrav for ikkeregulerede enheder, der udøver finansielle aktiviteter	R0530	0,0		
	Kapitalkrav for kapitalandele i ikkekontrollerede selskaber	R0540	0,0		
	Kapitalkrav for resterende selskaber	R0550	0,0		
	Samlet solvenskapitalkrav				
	Solvenskapitalkrav for selskaber omfattet af metoden med fradrag og aggregering	R0560	1696,4		
	Solvenskapitalkrav	R0570	1812,6		

Bilag 7 - Selskaber, der indgår i koncernen

S.32.01.22	Identifikationskode for selskab	Land	Registreret navn på selskab	Type selskab	Selskabsform	Kategori (gemsiddig/ikke-gemsiddig)	Tilsynsmyndighed	Kapitalandel i %	% anvendt ved opstilling af de konsoliderede regnskaber	% stemmerettigheder	Andre kriterier	Indflydelse	Forholdsmæssig andel anvendt til beregning af koncerndiversitet	JA/NEJ	Dato for afgørelsen, hvis artikel 21.4 finder anvendelse	Anvendt metode og for så vidt angår metode 1 behandling af selskaber
C0020	C0010	C0040	C0050	C0060	C0070	C0080	C0180	C0190	C0200	C0210	C0220	C0230	C0240	C0250	C0260	
LEI/5493002YVPVDZH16DX62	DENMARK {s2c_GA:DK}	PenSam Bank A/S	Credit institutions, investment firms and financial institutions {s2c_SE:x125}	aktieselskab	Non-mutual {s2c_SE:x58}	Finanstilsynet	100,00%	100,00%	100,00%		Dominant {s2c_CS:x17}	100,00%	Included into scope of group supervision {s2c_CS:x19}		Method 2: Solvency II {s2c_CS:x15}	
LEI/5493003YCPMPVKN7ET16	DENMARK {s2c_GA:DK}	PenSam Holding A/S	Mixed financial holding company as defined in Art. 212§1 [h] of Directive 2009/138/EC {s2c_SE:x94}	aktieselskab	Non-mutual {s2c_SE:x58}	Finanstilsynet							Included into scope of group supervision {s2c_CS:x19}		Method 1: Full consolidation {s2c_CS:x10}	
LEI/549300PT4S8RJRYR9D30	DENMARK {s2c_GA:DK}	PenSam Forsikring A/S	Non-life insurer {s2c_SE:x57}	aktieselskab	Non-mutual {s2c_SE:x58}	Finanstilsynet	100,00%	100,00%	100,00%		Dominant {s2c_CS:x17}	100,00%	Included into scope of group supervision {s2c_CS:x19}		Method 1: Full consolidation {s2c_CS:x10}	
LEI/KH5WLG8F7W034IHOSP67	DENMARK {s2c_GA:DK}	PenSam Liv Forsikringsaktieselskab	Life insurer {s2c_SE:x49}	aktieselskab	Non-mutual {s2c_SE:x58}	Finanstilsynet	100,00%	100,00%	100,00%		Dominant {s2c_CS:x17}	100,00%	Included into scope of group supervision {s2c_CS:x19}		Method 2: Solvency II {s2c_CS:x15}	